

METODYKA PRACY PEŁNOMOCNIKA W SPRAWACH CYWILNYCH Z ZAKRESU PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

Katarzyna Jasińska, Zbigniew Pinkalski
Justyna Rasiewicz, Anna Sokołowska-Ławniczak

METODYKA PRACY PEŁNOMOCNIKA W SPRAWACH CYWILNYCH Z ZAKRESU PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

Katarzyna Jasińska, Zbigniew Pinkalski
Justyna Rasiewicz, Anna Sokołowska-Ławniczak

Stan prawny na 1 września 2021 r.

Recenzent

Dr hab. Wojciech Machała

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne

Trzy kropki Joanna Maź

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części książki napisali:

Katarzyna Jasińska – rozdz. I pkt 1.7.2, 1.8–1.11; rozdz. II pkt 2.1; rozdz. V

Zbigniew Pinkalski – rozdz. I pkt 1.7.1; rozdz. III

Justyna Rasiewicz – rozdz. I pkt 1.12; rozdz. II pkt 2.2–2.5

Anna Sokołowska-Ławniczak – rozdz. I pkt 1.1–1.6; rozdz. IV

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8246-350-7

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp	17
Rozdział I	
Postępowanie w sprawach własności intelektualnej – zagadnienia ogólne	19
1.1. Sprawa własności intelektualnej	19
1.2. Sprawa własności intelektualnej według Kodeksu postępowania cywilnego.....	21
1.3. Pojęcie „własność intelektualna”	21
1.4. Katalog spraw własności intelektualnej wskazany w Kodeksie postępowania cywilnego	22
1.5. Sprawy własności intelektualnej wskazane w Prawie własności przemysłowej.....	24
1.6. Inne zmiany wprowadzone ustawą z 13.02.2020 r.	25
1.7. Polubowne rozwiązywanie sporów w sprawach własności intelektualnej	26
1.7.1. Mediacja w sprawach własności intelektualnej.....	26
1.7.2. Postępowanie pojednawcze	30
1.8. Postępowania w sprawach własności intelektualnej a inne postępowania odrębne.....	32
1.9. Postępowanie w sprawach ochrony unijnych znaków towarowych i wzorów wspólnotowych	37
1.10. Koszty postępowania w sprawach własności intelektualnej	37
1.10.1. Opłaty sądowe i koszty zastępstwa procesowego	37
1.10.2. Charakter roszczeń (majątkowy czy niemajątkowy?) w sprawach własności intelektualnej	42
1.10.3. Wartość przedmiotu sporu w przypadku roszczeń niepieniężnych zgłaszanych w sprawach własności intelektualnej	44
1.11. Obowiązkowe zastępstwo procesowe w sprawach własności intelektualnej	49

1.12. Postępowania odwoławcze w sprawach własności intelektualnej – wybrane zagadnienia	52
1.12.1. Wprowadzenie	52
1.12.2. Właściwość sądu	52
1.12.2.1. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia	53
1.12.2.2. Zażalenie pionowe w postępowaniach pomocniczych	53
1.12.2.3. Zagadnienie łącznego rozpoznania zażalenia na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia i postanowienia wydane w postępowaniach pomocniczych przez sąd II instancji	54
1.12.2.4. Właściwość sądu w sprawach wszczętych przed wejściem w życie nowych przepisów	55
1.12.3. Rozstrzyganie zażalenia bez udziału obowiązanego	55
1.12.4. Wygaśnięcie prawa wyłącznego w toku postępowania w II instancji	56

Rozdział II

Postępowanie zabezpieczające i postępowania pomocnicze w sprawach własności intelektualnej	59
2.1. Postępowanie zabezpieczające w sprawach własności intelektualnej – zagadnienia wybrane	59
2.1.1. Wprowadzenie	59
2.1.2. Nowacyjne zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych w sprawach własności intelektualnej	60
2.1.3. Podstawy zabezpieczenia (przesłanki zasadności zabezpieczenia)	62
2.1.3.1. Wprowadzenie	62
2.1.3.2. Uprawdopodobnienie roszczenia	62
2.1.3.3. Wybrane sposoby uprawdopodobnienia roszczenia	65
2.1.3.4. Uprawdopodobnienie roszczenia a opinie prywatne	66
2.1.3.5. Uprawdopodobnienie interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia	68
2.1.3.6. Interes prawny w uzyskaniu zabezpieczenia a czynnik czasu	72
2.1.4. Wielość wniosków	74
2.1.5. Zabezpieczenie roszczeń a powództwo wzajemne o unieważnienie prawa wyłącznego	75
2.1.6. Zabezpieczenie roszczeń w sprawach dotyczących naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa	77
2.1.7. Pisma „zaporowe”	78

2.1.8. Suma przymusowa w postępowaniu zabezpieczającym w sprawach własności intelektualnej	79
2.1.8.1. Zakres zastosowania	79
2.1.8.2. Wniosek	81
2.1.8.3. Decyzja o zastosowaniu sumy przymusowej w konkretnym przypadku	81
2.1.8.4. Zagrożenie obowiązkanemu nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej na wypadek naruszenia obowiązków określonych w postanowieniu o zabezpieczeniu, czyli jak formułować wnioski i sentencje postanowień o zabezpieczeniu	87
2.1.8.5. Wysokość sumy przymusowej.....	89
2.1.8.6. Dwuetapowość postępowania	94
2.1.8.7. Zwrot sumy przymusowej.....	98
2.2. Postępowania pomocnicze w sprawach własności intelektualnej – zagadnienia wybrane	101
2.2.1. Zasada proporcjonalności w postępowaniach pomocniczych ...	101
2.3. Postępowanie o zabezpieczenie środka dowodowego	102
2.3.1. Wprowadzenie	102
2.3.2. Pojęcie środka dowodowego	104
2.3.3. Legitymacja czynna.....	106
2.3.4. Legitymacja bierna	108
2.3.5. Podstawy zabezpieczenia (przesłanki zasadności zabezpieczenia).....	109
2.3.6. Ogólny zarys postępowania	111
2.3.7. Sposoby zabezpieczenia	116
2.3.8. Wykonanie zabezpieczenia	117
2.3.9. Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa	119
2.3.10. Kaucja na zabezpieczenie roszczeń	120
2.4. Postępowanie o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego	123
2.4.1. Wprowadzenie.....	123
2.4.2. Pojęcie sprawy o naruszenie prawa własności intelektualnej	124
2.4.3. Pojęcie środka dowodowego i jego związek ze sprawą o naruszenie prawa własności intelektualnej	125
2.4.4. Podstawy zabezpieczenia (przesłanki zasadności zabezpieczenia).....	128
2.4.5. Obrona przed wnioskiem o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego	129
2.4.6. Legitymacja czynna i bierna	130
2.4.7. Ogólny zarys postępowania	131
2.4.8. Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa	134
2.5. Wezwanie do udzielenia informacji	137

2.5.1. Wprowadzenie.....	137
2.5.2. Pojęcie sprawy o naruszenie.....	138
2.5.3. Przesłanki wezwania do udzielenia informacji.....	139
2.5.4. Legitymacja czynna.....	140
2.5.5. Legitymacja bierna	141
2.5.6. Zakres informacji	143
2.5.7. Ogólny zarys postępowania	144
2.5.8. Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa	148
2.5.9. Prawo do odmowy udzielenia informacji (261 k.p.c.)	148
2.5.10. Roszczenie odszkodowawcze obowiązane.....	149
2.5.11. Kaucja na zabezpieczenie roszczeń	151

Rozdział III

Spory prawnoautorskie	153
3.1. Roszczenia z tytułu naruszenia majątkowych praw autorskich	153
3.1.1. Zakres majątkowych praw autorskich oraz legitymacja czynna do dochodzenia roszczeń z tytułu ich naruszenia	154
3.1.2. Roszczenie o zaniechanie naruszenia majątkowych praw autorskich	157
3.1.2.1. Charakterystyka i przesłanki roszczenia	157
3.1.2.2. Studium przypadku	160
3.1.3. Roszczenie o usunięcie skutków naruszenia	166
3.1.3.1. Charakterystyka i przesłanki roszczenia	166
3.1.3.2. Studium przypadku	168
3.1.4. Roszczenia publikacyjne.....	170
3.1.4.1. Charakterystyka i przesłanki	170
3.1.4.2. Studium przypadku	174
3.1.5. Roszczenie o wydanie uzyskanych korzyści z tytułu naruszenia majątkowych praw autorskich	180
3.1.5.1. Charakterystyka i przesłanki	180
3.1.5.2. Studium przypadku	182
3.1.6. Roszczenie o zryczałtowane odszkodowanie	183
3.1.6.1. Wstępna charakterystyka i przesłanki roszczenia	183
3.1.6.2. Kontrowersje co do charakteru roszczenia i jego zastosowania wynikające z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	184
3.1.6.3. Przesłanka stosownego wynagrodzenia	187
3.1.6.4. Studium przypadku	189
3.1.7. Roszczenie o naprawienie wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych	195
3.1.7.1. Charakterystyka i przesłanki roszczenia	195
3.1.7.2. Studium przypadku	196

3.2. Roszczenia z tytułu naruszenia osobistych praw autorskich.....	198
3.2.1. Zakres osobistych praw autorskich i legitymacja czynna do dochodzenia roszczeń z tytułu ich naruszenia.....	199
3.2.2. Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w wyniku naruszenia osobistych praw autorskich	201
3.2.2.1. Charakterystyka i przesłanki roszczenia	201
3.2.2.2. Studium przypadku	203
3.2.3. Roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej na cel społeczny.....	210
3.2.3.1. Charakterystyka i przesłanki roszczenia	210
3.2.3.2. Studium przypadku	210
3.3. Spory sądowe na gruncie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych – wprowadzenie	212
3.4. Spory o naruszenie majątkowych praw autorskich – strategie, argumenty, zagadnienia	213
3.4.1. Spory o naruszenie majątkowych praw autorskich – strategia dla strony powodowej	215
3.4.2. Spory o naruszenie majątkowych praw autorskich – strategie i argumentacja pozwanego.....	216
3.4.2.1. Brak spełnienia przesłanek utworu	217
3.4.2.2. Podważenie legitymacji powoda.....	220
3.4.2.3. Zarzut twórczości paralelnej	224
3.4.2.4. Dozwolony użytek utworów.....	225
3.4.2.5. Zarzut przedawnienia	233
3.4.2.6. Wyczerpanie prawa	234
3.4.2.7. Inne formuły obrony przed zarzutem naruszenia majątkowych praw autorskich	235
3.5. Prawnoautorskie spory umowne – strategie, argumenty, zagadnienia	239
3.5.1. Wykładnia na korzyść twórcy (uprawnionego)	240
3.5.2. Pola eksploatacji i zwyczaje	242
3.5.3. Forma umowy	246
3.6. Spory o naruszenie osobistych praw autorskich – strategie, argumenty, zagadnienia	247

Rozdział IV

Spory o naruszenie praw własności przemysłowej	251
4.1. Prawa własności przemysłowej	251
4.1.1. Roszczenia z tytułu naruszenia praw własności przemysłowej	251
4.1.2. Charakter roszczeń.....	251
4.1.3. Legitymacja czynna.....	252
4.1.4. Legitymacja bierna	253
4.1.5. Odpowiedzialność pośrednia	253

4.1.6. Roszczenie o usunięcie skutków naruszenia oraz roszczenie publikacyjne	254
4.1.7. Roszczenie o zaniechanie	257
4.1.7.1. Sposób sformułowania roszczenia o zaniechanie	259
4.1.8. Roszczenie o wydanie bezpodstawnie uzyskanych korzyści.....	260
4.1.9. Roszczenie o naprawienie szkody.....	263
4.1.9.1. Naprawienie szkody na zasadach ogólnych	264
4.1.9.2. Odszkodowanie poprzez zapłatę sumy pieniężnej	266
4.1.10. Roszczenie zastępcze	270
4.1.11. Roszczenie w związku z reprodukcją znaku towarowego w słownikach	271
4.1.12. Roszczenia związane z towarami podrobionymi	271
4.1.13. Roszczenie o zaprzestanie używania – znak powszechnie znany	272
4.2. Strategie ataku i obrony w postępowaniach o naruszenie praw własności przemysłowej	273
4.2.1. Przygotowanie do dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia praw własności intelektualnej – uwagi ogólne.....	274
4.2.2. Działania obronne w razie skierowania roszczeń z tytułu naruszenia praw własności przemysłowej – uwagi ogólne	275
4.2.2.1. Etap przedsądowy	276
4.2.2.2. Etap sądowy	281
4.3. Strategie ataku i obrony w odniesieniu do konkretnych praw własności przemysłowej	292
4.3.1. Patent i wzór użytkowy	292
4.3.1.1. Zakres ochrony patentowej	292
4.3.1.2. Zakres ochrony wzoru użytkowego	296
4.3.1.3. Zakres wyłączności patentu i prawa ochronnego na wzór użytkowy	297
4.3.1.4. Argumenty obronne pozwanego w sprawie o naruszenie patentu lub wzoru użytkowego	299
4.3.1.5. Unieważnienie patentu/prawa ochronnego na wzór użytkowy	299
4.3.1.6. Procedura unieważnienia przed Urzędem Patentowym RP	304
4.3.1.7. Wpływ postępowania przed Urzędem Patentowym RP na postępowanie cywilne	307
4.3.1.8. Okoliczności wyłączające bezprawność pozwanego....	310
4.3.1.9. Ograniczenie wyłączności	310
4.3.1.10. Wyczerpanie prawa	312
4.3.1.11. Używacz uprzedni	313

4.3.2. Znaki towarowe	314
4.3.2.1. Zakres ochrony znaku towarowego	314
4.3.2.2. Zakres wyłączności prawa ochronnego i przesłanki naruszenia	315
4.3.2.3. Argumenty obronne pozwanego z tytułu naruszenia prawa do znaku towarowego.....	325
4.3.2.4. Ograniczenie monopolu uprawnionego z prawa ochronnego do znaku	357
4.3.2.5. Wyczerpanie prawa ochronnego na znak towarowy	358
4.3.2.6. Użycie informacyjne cudzego znaku towarowego	360
4.3.2.7. Używacz uprzedni	362
4.3.3. Wzory przemysłowe	364
4.3.3.1. Zakres ochrony	364
4.3.3.2. Argumenty obronne pozwanego w postępowaniu z tytułu naruszenia prawa z rejestracji wzoru przemysłowego	378
4.3.3.3. Ograniczenie ochrony wzoru przemysłowego	383
4.3.3.4. Dozwolony użytek	385
4.3.3.5. Wyczerpanie prawa do wzoru przemysłowego i prawo użytkownika uprzedniego	386

Rozdział V

Spory o naruszenie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji	387
5.1. Spory na gruncie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – legitymacja	387
5.1.1. Legitymacja czynna	387
5.1.2. Legitymacja bierna	388
5.2. Roszczenia na gruncie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji	390
5.2.1. Roszczenie o zaniechanie	390
5.2.2. Roszczenie o usunięcie skutków niedozwolonych działań	396
5.2.3. Złożenie jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie	398
5.2.4. Roszczenie o naprawienie wyrządzonej szkody	406
5.2.5. Roszczenie o wydanie bezpodstawnie uzyskanych korzyści	411
5.2.6. Roszczenie o zasądzenie odpowiedniej sumy pieniędzy na określony cel społeczny związany ze wspieraniem kultury polskiej lub ochroną dziedzictwa narodowego (tzw. pokutne).....	414
5.2.7. Powództwo o ustalenie	416
5.2.8. Wniosek o orzeczenie o przedmiotach	419

5.3. Spory na gruncie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – strategie, argumenty	422
5.3.1. Korygująca funkcja klauzuli generalnej z art. 3 ust. 1 u.z.n.k. ...	422
5.3.2. Nadużycie prawa (art. 5 k.c.)	424
5.3.3. Zarzut przedawnienia	425
5.3.4. Zarzut <i>venire contra factum proprium</i>	426
5.3.5. Wniosek pozwanego o zobowiązanie go do zapłaty na rzecz powoda stosownego wynagrodzenia	428
5.3.6. Dowód prawdziwości oznaczeń lub informacji umieszczanych na towarach albo ich opakowaniach lub wypowiedzi zawartych w reklamie	431
5.3.7. Oczywiście bezzasadne powództwo z tytułu nieuczciwej konkurencji – jak reagować?	432
5.3.7.1. Wprowadzenie	432
5.3.7.2. Powództwo oczywiście bezzasadne	435
5.3.7.3. Forma procesowa żądania	438
Bibliografia	453
Autorzy	459

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

dyrektywa 2001/29/WE	–	dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22.05.2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.Urz. UE L 167, s. 10, ze zm.)
dyrektywa 2004/48/WE	–	dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.04.2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.Urz. UE L 157, s. 45)
dyrektywa 2015/2436	–	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2436 z 16.12.2015 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz.Urz. UE L 336, s. 1)
k.c.	–	ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
Konstytucja RP	–	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
konwencja paryska	–	Konwencja Związkowa Paryska z 20.03.1883 r. o ochronie własności przemysłowej, przejrzana w Brukseli 14.12.1900 r., w Waszyngtonie 2.06.1911 r. i w Hadze 6.11.1925 r. (Dz.U. z 1932 r. Nr 2, poz. 8 ze zm.)
k.p.a.	–	ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.)
k.p.c.	–	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.)
porozumienie TRIPS	–	porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, podpisane w Marakeszu 15.04.1994 r. (Dz.Urz. UE L 336, s. 214)
pr. aut.	–	ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1062)
pr. pras.	–	ustawa z 26.01.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 1914)
p.w.p.	–	ustawa z 30.06.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 324)
r.d.r.z.t.	–	rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 8.12.2016 r. w sprawie dokonywania i rozpatrywania zgłoszeń znaków towarowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2053)

r.o.c.r.p.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265)
rozporządzenie 6/2002	– rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z 12.12.2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.Urz. UE L 3, s. 1, ze zm.)
rozporządzenie 608/2013	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 608/2013 z 12.06.2013 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej przez organy celne oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1383/2003 (Dz.Urz. UE L 181, s. 15)
rozporządzenie 2017/1001	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z 14.06.2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE L 154, s. 1)
u.k.k.	– ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2021 r. poz. 210)
u.k.s.	– ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 850 ze zm.)
u.k.s.c.	– ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 755 ze zm.)
u.o.b.d.	– ustawa z 27.07.2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. z 2021 r. poz. 386)
u.o.p.o.r.	– ustawa z 26.06.2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz.U. z 2021 r. poz. 213)
u.r.p.	– ustawa z 11.04.2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 944)
ustawa z 13.02.2020 r.	– ustawa z 13.02.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288 ze zm.)
u.z.n.k.	– ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2020 r. poz. 1913)

Czasopisma

MoP	– Monitor Prawniczy
ONSAiWSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A
PiP	– Państwo i Prawo
POSAG	– Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PS	– Przegląd Sądowy
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Śl. Pracow.	– Służba Pracownicza
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego

ZNUJ	- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUJ PPWI	- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej
ZNUJ PWiOWI	- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej

Inne

EOG	- Europejski Obszar Gospodarczy
SA	- sąd apelacyjny
SN	- Sąd Najwyższy
SO	- sąd okręgowy
TK	- Trybunał Konstytucyjny
TSUE	- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WSA	- wojewódzki sąd administracyjny

WSTĘP

Oddajemy w ręce Czytelników pierwszą na polskim rynku wydawniczym pozycję, w której w sposób przekrojowy zaprezentowano praktyczną stronę sporów cywilnych o prawa własności intelektualnej. W publikacji przedstawiono zarówno zagadnienia proceduralne, jak i materialnoprawne, które mogą ułatwić (lub utrudnić) pracę pełnomocnika w sprawach dotyczących naruszenia praw autorskich, praw własności przemysłowej czy też w postępowaniach dotyczących czynów nieuczciwej konkurencji. Ukazano również konkretne strategie procesowe istotne z punktu widzenia powoda, a także pozwanego w ewentualnym procesie cywilnym.

Metodyka została opracowana przez grupę praktyków łączących wieloletnie doświadczenie procesowe w sprawach własności intelektualnej z pracą naukową i dydaktyczną.

Premiera książki zbiega się z pierwszą rocznicą wprowadzenia do polskiego systemu wyspecjalizowanych sądów własności intelektualnej i uwzględnia dotychczas zebrane doświadczenia dotyczące postępowań przed tymi sądami. Pierwsze dwa rozdziały koncentrują się właśnie na zagadnieniach proceduralnych, w tym również na nowych instytucjach procesowych wprowadzonych wraz z powstaniem sądów własności intelektualnej (zabezpieczenie środka dowodowego, wydanie lub wyjawienie środka dowodowego i roszczenie informacyjne).

Kolejne trzy rozdziały koncentrują się natomiast na roszczeniach, zarzutach i strategiach procesowych dostępnych w sporach o prawa autorskie (rozdział III), o naruszenie praw własności przemysłowej (rozdział IV) i postępowaniach na gruncie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (rozdział V). Każdy z tych rozdziałów ma w założeniu odrębną formę, opracowaną przez specjalistę w danej dziedzinie, i nadaje się do odrębnego korzystania. Rozdziały te nie mają zuniformizowanej struktury z uwagi na zróżnicowanie poszczególnych reżimów, a także indywidualne ich ujęcie przez każdego z autorów. Twórcy nie ingerowali wzajemnie w merytoryczną część opracowania innych autorów, szanując w tym zakresie indywidualne doświadczenia procesowe i poglądy w przedmiocie właściwej wykładni.

Naszą publikację dedykujemy pamięci pożegnanych w tym roku śp. prof. Elżbiety Traple i prof. Janusza Barty, których mieliśmy zaszczyt znać i nazywać Nauczycielami.

W imieniu Autorów
Dr Zbigniew Pinkalski

Rozdział I

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ – ZAGADNIENIA OGÓLNE

1.1. Sprawa własności intelektualnej

Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 13.02.2020 r.

Od 1.07.2020 r.¹ Kodeks postępowania cywilnego wzbogacił się o kategorię spraw własności intelektualnej, dla rozpatrywania których przewidziano odrębny tryb postępowania (przepisy 479⁸⁹–479¹²⁹ k.p.c.). Na podstawie tych przepisów funkcjonowanie rozpoczęły tzw. sądy własności intelektualnej będące wyodrębnionymi wydziałami sądów okręgowych. W świetle uzasadnienia projektu ustawy z 13.02.2020 r.², zawierającej przepisy wprowadzające do polskiego systemu sądy własności intelektualnej, należy stwierdzić, że celem tej regulacji było „stworzenie w ramach sądownictwa powszechnego odrębnych jednostek organizacyjnych, które miałyby się zajmować sprawami z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych, własności przemysłowej oraz powiązanych z nimi spraw dotyczących nieuczciwej konkurencji”.

Do momentu wejścia w życie wymienionych przepisów właściwość rzeczową sądów okręgowych w zakresie spraw własności intelektualnej wyznaczał art. 17 pkt 2 oraz pkt 4³ k.p.c., zgodnie z którym do właściwości sądów okręgowych należały sprawy: o ochronę praw autorskich i pokrewnych, jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych oraz o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji. Nowelizacja z 13.02.2020 r.

¹ Na mocy ustawy z 13.02.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288).

² Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja, druk sejm. nr 45, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU2020000288> (dostęp: 15.08.2021 r.).

uchyliła te przepisy i obecnie właściwość rzeczowa sądów okręgowych w zakresie własności intelektualnej określona jest wyłącznie przez art. 479⁸⁹ k.p.c.

Sądy I instancji w sprawach własności intelektualnej utworzono w Warszawie, Katowicach, Lublinie, Poznaniu oraz Gdańsku. Sądy apelacyjne w sprawach własności intelektualnej orzekają w Poznaniu oraz Warszawie. Ponadto Wydział XXII Sądu Okręgowego w Warszawie pełni jeszcze jedną funkcję – jest tzw. sądem technicznym, tj. jest wyłącznie właściwy w sprawach własności intelektualnej dotyczących programów komputerowych, wynalazków, wzorów użytkowych, topografii układów scalonych, odmian roślin oraz tajemnic przedsiębiorstwa o charakterze technicznym³.

Należy również zaznaczyć, że wydziały sądów okręgowych, tj. sądy własności intelektualnej rozpatrują również sprawy, co do których wyłączną jurysdykcję przed 1.07.2020 r. miał Sąd Unijnych Znaków Towarowych i Wzorów Wspólnotowych. Na mocy ustawy z 13.02.2020 r., wprowadzającej sądy własności intelektualnej i opisującej tryb postępowania odrębnego w Kodeksie postępowania cywilnego dla spraw własności intelektualnej, uznano za uchylone rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 19.03.2018 r. w sprawie wyznaczenia sądu okręgowego właściwego do rozpoznawania spraw z zakresu ochrony unijnych znaków towarowych i wzorów wspólnotowych⁴. Na mocy uchylonego rozporządzenia takim sądem był wyłącznie Sąd Okręgowy w Warszawie, a konkretnie jego XXII Wydział. Obecnie każdy sąd własności intelektualnej (a w praktyce pięć wydziałów sądów okręgowych w I instancji) może rozpatrywać sprawy dotyczące ochrony unijnego znaku towarowego oraz wzoru wspólnotowego.

³ Art. 479⁹⁰ § 2 k.p.c. W świetle uzasadnienia do ustawy z 13.02.2020 r. „(...) intencją projektodawcy w zakresie utworzenia «technicznego» sądu własności intelektualnej w Warszawie pozostaje założenie, aby w ramach dokonanej specjalizacji, powołać sąd dla tych spraw, które pozostają najbardziej skomplikowane – co sprzyjać ma sprawności i szybkości postępowania. Kumulacja spraw o wysokim stopniu skomplikowania w jednym ośrodku spowoduje, że sprawy te będą rozpatrywane szybciej. Warto zwrócić uwagę na fakt, że właśnie temu jednemu ośrodkowi odjęta zostanie pewna liczba spraw (z zakresu unijnych znaków towarowych i wspólnotowych wzorów przemysłowych), których rozpoznawanie zostanie powierzone trzem pozostałym planowanym ośrodkom w I instancji (tj. Gdańsk, Lublin i Poznań), a dodatkowo jeszcze – jednemu ośrodkowi na poziomie apelacji (tj. Poznań). Spowoduje to, że jeden centralny ośrodek będzie miał możliwość, aby poświęcić więcej czasu na sprawy o wysokim stopniu skomplikowania, wymagające szczególnej wiedzy technicznej. Niezależnie od tego koncentracja spraw z elementem technicznym w jednym ośrodku powinna przyczynić się do wypracowania pewnego *modus operandi* w zakresie postępowania (np. w zakresie danych o biegłych – co skróci czas poszukiwania biegłego)».

⁴ Dz.U. poz. 636.

1.2. Sprawa własności intelektualnej według Kodeksu postępowania cywilnego

Jednym z założeń nowelizacji dotyczącej sądów własności intelektualnej było zakreślenie jak najszerszej ich kompetencji⁵. Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego (art. 479⁸⁹) sprawami własności intelektualnej są sprawy o:

- ochronę o ochronę praw autorskich i pokrewnych,
- ochronę praw własności przemysłowej,
- ochronę innych praw na dobrach niematerialnych,
- zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji,
- ochronę dóbr osobistych w zakresie, w jakim dotyczy ona wykorzystania dobra osobistego w celu indywidualizacji, reklamy lub promocji przedsiębiorcy, towarów lub usług,
- ochronę dóbr osobistych w związku z działalnością naukową lub wynalazczą.

1.3. Pojęcie „własność intelektualna”

Powyższy katalog spraw jest szerszy niż pojęcie dotyczące własności intelektualnej ujmowanej tradycyjnie. Własność intelektualna to kategoria zbiorcza obejmująca zarówno prawa autorskie i pokrewne, jak i własność przemysłową. Ta ostatnia, zdefiniowana w konwencji paryskiej z 1883 r., obejmowała: patenty na wynalazki, wzory użytkowe, rysunki i modele przemysłowe, znaki fabryczne lub handlowe, nazwę handlową i oznaczenia pochodzenia lub nazwy pochodzenia, jak również zwalczanie nieuczciwej konkurencji⁶.

Kategorią własności intelektualnej posługują się takie akty prawa międzynarodowego jak np. porozumienie TRIPS, zgodnie z którym pojęcie „własność intelektualna” odnosi się do następujących kategorii własności intelektualnej⁷:

- prawa autorskie i pokrewne;
- znaki towarowe;
- oznaczenia geograficzne;
- wzory przemysłowe;
- patenty;
- topografie układów scalonych;
- ochrona informacji nieujawnionej.

Z powyższego wynika, że zakres wskazany w porozumieniu TRIPS nie obejmuje kategorii związanych z nieuczciwą konkurencją, która tradycyjnie ujmowana była w ramach

⁵ Uzasadnienie do projektu ustawy z 13.02.2020 r., s. 2.

⁶ Art. 1 konwencji paryskiej.

⁷ Część II sekcja 1–7 porozumienia TRIPS.

własności przemysłowej. Z kolei TRIPS w ramach ochrony informacji nieujawnionej uwzględnia ochronę *know-how*. Brakuje uwzględnienia również ochrony wzorów użytkowych obok ochrony z patentu.

Z kolei Konwencja o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej⁸ w art. 2 stanowi, że pojęcie „własność intelektualna” oznacza prawa odnoszące się do:

- dzieł literackich, artystycznych i naukowych,
- interpretacji artystów interpretatorów oraz do wykonanów artystów wykonawców, do fonogramów i do programów radiowych i telewizyjnych,
- wynalazków we wszystkich dziedzinach działalności ludzkiej,
- odkryć naukowych,
- wzorów przemysłowych,
- znaków towarowych i usługowych, jak również do nazw handlowych i oznaczeń handlowych,
- ochrony przed nieuczciwą konkurencją;

oraz wszelkie inne prawa dotyczące działalności intelektualnej w dziedzinie przemysłowej, naukowej, literackiej i artystycznej.

Nie mnożąc przykładów różnego ujęcia kategorii „własność intelektualna”, należy przyjąć, że Kodeks postępowania cywilnego określił swoisty zakres spraw własności intelektualnej, obejmując dość szeroki katalog spraw. Ustawodawca nie miał przy tym ambicji do tworzenia nowej definicji własności intelektualnej – po prostu określił typy spraw, które podlegają jurysdykcji sądów własności intelektualnej, posługując się pojęciami nader pojemnymi.

1.4. Katalog spraw własności intelektualnej wskazany w Kodeksie postępowania cywilnego

Kategoria spraw o ochronę praw autorskich i praw pokrewnych nie powinna budzić wątpliwości, odsyłając do przepisów materialnoprawnych zawartych w ustawie z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w szczególności do definicji utworu z art. 1 przedmiotowej ustawy, przepisów dotyczących ochrony wizerunku (art. 81) i przepisów dotyczących praw pokrewnych (art. 85 i n.).

Z uzasadnienia do projektu ustawy z 13.02.2020 r. wynika zamiar, aby sprawa własności intelektualnej definiowana była także przez orzecznictwo ukształtowane na podstawie dotychczas obowiązującego art. 17 pkt 2 k.p.c. W postanowieniu z 26.02.2015 r.⁹ Sąd

⁸ Konwencja o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, sporządzona w Sztokholmie dnia 14.07.1967 r. (Dz.U. z 1975 r. Nr 9, poz. 49).

⁹ III CZ 6/15, LEX nr 1659242.

Najwyższy opowiedział się za szerokim rozumieniem pojęcia „sprawy o ochronę autorskich praw majątkowych”, traktując ją jako sprawę „o roszczenia na tle regulacji prawa autorskiego”. Innymi słowy, w kontekście postanowienia SN nie musi dojść do naruszenia prawa własności intelektualnej (w sprawie, w której zapadło orzeczenie SN – prawa autorskiego), aby wniesiona do sądu sprawa uzyskała charakter sprawy o ochronę tego prawa. Tym samym na gruncie orzecznictwa SN walor spraw o ochronę praw własności intelektualnej uzyskały m.in. sprawy o zapłatę wynagrodzenia umownego z tytułu korzystania z dóbr chronionych prawami o charakterze bezwzględny (np. sprawy o zapłatę wynagrodzeń z umów licencyjnych). U podstaw wskazanego orzeczenia SN leży rozumowanie, zgodnie z którym podstawa faktyczna żądania może ulec zmianie w toku procesu (np. w odpowiedzi na zarzut pozwanego, że umowa licencyjna jest nieważna, powód może wskazać, że kwoty pierwotnie żądanej z tytułu wynagrodzenia na podstawie umowy licencyjnej żąda z tytułu odszkodowania za korzystanie z utworu bez podstawy prawnej – tj. z tytułu naruszenia autorskich praw majątkowych). W takiej sytuacji procesowej nie powinna następować zmiana sądu, który będzie sprawę rozpoznawał. Wskazane sprawy będą sprawami własności intelektualnej na podstawie powołanej regulacji¹⁰.

Podobnie kategoria spraw o ochronę własności przemysłowej nakazuje odwołać się do praw własności przemysłowej zawartych w ustawie z 30.06.2000 r. – Prawo własności przemysłowej. Prawami własności przemysłowej w świetle tej ustawy są: patent na wynalazek, prawo ochronne na wzór użytkowy, prawo z rejestracji na wzór przemysłowy, prawo ochronne na znak towarowy, prawo z rejestracji na oznaczenie geograficzne, prawo z rejestracji na topografię układu scalonego. Ze względu na to, że dwa ostatnie prawa nie mają żadnego praktycznego znaczenia, nie będą omówione w ramach niniejszego opracowania.

Kategoria „ochrona innych praw na dobrach niematerialnych” może budzić wątpliwości interpretacyjne. Należałoby przyjąć, że to pojęcie dotyczy ochrony innych praw niż enumeratywnie wskazanych w wyżej wymienionych ustawach, tj. Prawo autorskie lub Prawo własności przemysłowej. Ewidentnie intencją ustawodawcy, który w ten sposób sformułował zakres w tym przepisie, było pozostawienie otwartego katalogu spraw odnoszącego się również do ochrony innych niż wymienionych praw na dobrach niematerialnych. Jako przykład można wskazać prawo do firmy (uregulowane w Kodeksie cywilnym) lub prawo *sui generis* do bazy danych¹¹.

Zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji automatycznie nakazuje odwołać się do ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Zgodnie z regulacją przyjętą przez tę ustawę jej art. 3 stanowi tzw. klauzulę generalną, zgodnie z którą czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami,

¹⁰ Uzasadnienie do projektu ustawy z 13.02.2020 r., s. 7.

¹¹ Ustawa z 27.07.2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. z 2021 r. poz. 386).

jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji opisuje również wiele tzw. stypizowanych czynów nieuczciwej konkurencji, do których można zaliczyć m.in.: wprowadzające w błąd oznaczenie przedsiębiorstwa, fałszywe lub oszukańcze oznaczenie pochodzenia geograficznego towarów albo usług, wprowadzające w błąd oznaczenie towarów lub usług, naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa, nakłanianie do rozwiązania lub niewykonania umowy, naśladownictwo produktów, pomawianie lub nieuczciwe zachwalanie, utrudnianie dostępu do rynku, przekupstwo osoby pełniącej funkcję publiczną, a także nieuczciwą lub zakazaną reklamę, organizowanie systemu sprzedaży lawinowej, prowadzenie lub organizowanie działalności w systemie konsorcyjnym oraz nieuzasadnione wydłużanie terminów zapłaty za dostarczane towary lub wykonane usługi. Z powyższego wynika, że czyny nieuczciwej konkurencji mogą być powiązane z naruszeniem praw własności intelektualnej, ale również, jak np. organizowanie systemu sprzedaży lawinowej lub przekupstwo osoby pełniącej funkcję publiczną, nie mieć z nimi nic wspólnego. W świetle jednak regulacji art. 479⁸⁹ k.p.c. sprawą własności intelektualnej jest zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji. Ustawodawca nie poczynił w powyższym zakresie żadnego wyłączenia spraw z ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji do rozstrzygnięcia przez sądy własności intelektualnej ze względu na ich ewentualny przedmiot. Z tego względu należy uznać, że każda sprawa o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji, nawet ta odległa w swojej istocie od sprawy dotyczącej dóbr niematerialnych niechronionych lub chronionych w drodze praw własności przemysłowej, będzie rozpatrywana przez sądy własności intelektualnej. Tak szeroki zakres ujęcia przez ustawodawcę sprawy własności intelektualnej w powiązaniu z ustawą o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji od początku budził wątpliwości interpretacyjne.

Następnie Kodeks postępowania cywilnego opisuje dwa typy spraw własności intelektualnej powiązane z ochroną dóbr osobistych, tj.:

- 1) dóbr osobistych w zakresie, w jakim sprawa dotyczy wykorzystania dobra osobistego w celu indywidualizacji, reklamy lub promocji przedsiębiorcy, towarów lub usług oraz
- 2) dóbr osobistych w związku z działalnością naukową lub wynalazczą.

1.5. Sprawy własności intelektualnej wskazane w Prawie własności przemysłowej

Ustawa z 13.02.2020 r. zmieniła również przepisy dotyczące dochodzenia roszczeń w postępowaniu cywilnym dla spraw własności przemysłowej. Zgodnie z art. 283 p.w.p. sprawy dotyczące roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony własności przemysłowej są rozstrzygane w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej, o ile nie przewidziano właściwości innego organu albo innego postępowania.

Artykuł 284 p.w.p. z kolei wymienia katalog spraw rozpatrywanych w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej. Warto podkreślić, że katalog ten nie ma charakteru zamkniętego:

- 1) ustalenie autorstwa projektu wynalazczego;
- 2) ustalenie prawa do patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji;
- 3) wynagrodzenie za korzystanie z projektu wynalazczego;
- 4) wynagrodzenie za korzystanie z wynalazku, wzoru użytkowego lub topografii dla celów państwowych;
- 5) odszkodowanie za przejście na Skarb Państwa prawa do patentu lub prawa ochronnego odpowiednio na wynalazek tajny lub na wzór użytkowy tajny;
- 6) naruszenie patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji;
- 7) stwierdzenie prawa korzystania z wynalazku, wzoru użytkowego albo wzoru przemysłowego w przypadkach określonych w art. 71 i 75;
- 8) stwierdzenie prawa używania w ramach lokalnej działalności oznaczenia zarejestrowanego jako znak towarowy na rzecz innej osoby;
- 9) stwierdzenie prawa używania oznaczenia geograficznego;
- 10) stwierdzenie utraty prawa używania oznaczenia geograficznego;
- 11) przeniesienie patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji wzoru przemysłowego lub topografii, uzyskanego przez osobę nieuprawnioną;
- 12) przeniesienie prawa ochronnego na znak towarowy w przypadku określonym w art. 161.

W kontekście powyższego warto wymienić jeden typ spraw, który nie będzie rozpatrywany w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej, mimo że niewątpliwie dotyczy własności przemysłowej. Artykuł 294 p.w.p. stanowi, że twórca wynalazku może dochodzić roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z jego wynalazku przed sądem okręgowym, a w postępowaniu stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące postępowania w sprawach o roszczenia pracowników. Przepis ten będzie miał odpowiednie zastosowanie do wynagrodzeń za wzory użytkowe i wzory przemysłowe (art. 295 p.w.p.).

1.6. Inne zmiany wprowadzone ustawą z 13.02.2020 r.

Wyżej wymieniona ustawa z 13.02.2020 r. wprowadziła również zmiany do ustawy z 26.06.2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin, stanowiąc, że w sprawach dotyczących roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony wyłącznego prawa, nienależących do kompetencji innych organów, sąd rozpoznaje wniosek o:

- 1) zabezpieczenie środka dowodowego;
- 2) wyjawienie lub wydanie środka dowodowego;
- 3) wezwanie do udzielenia informacji.

Wymienione sprawy rozstrzygane są w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej¹².

Analogiczna regulacja została wprowadzona do ustawy z 27.07.2001 r. o ochronie baz danych, zgodnie z którą w sprawach dotyczących roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony baz danych, nienależących do kompetencji innych organów, sąd rozpoznaje wnioski o:

- 1) zabezpieczenie środka dowodowego;
- 2) wyjawienie lub wydanie środka dowodowego;
- 3) wezwanie do udzielenia informacji

Wymienione sprawy są rozstrzygane w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej¹³.

1.7. Polubowne rozwiązywanie sporów w sprawach własności intelektualnej

1.7.1. Mediacja w sprawach własności intelektualnej

Zgodnie z ogólną zasadą postępowania cywilnego wyrażoną w art. 10 k.p.c. w sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd powinien dążyć w każdym stanie postępowania do ich ugodowego załatwienia, w szczególności nakłaniając strony do mediacji. Zarówno ten przepis, jak i kolejne nowelizacje kodeksowej regulacji mediacji wskazują na coraz większą rolę, jaką ustawodawca przypisuje tej metodzie alternatywnego rozwiązywania sporów. W sporach dotyczących własności intelektualnej metoda ta może być adekwatna i pomocna w poszczególnych sprawach, szczególnie w sprawach dotyczących złożonych i wielowątkowych relacji pomiędzy stronami, kumulujących wiele wzajemnych roszczeń. Niemniej jednak, aby mediacja stanowiła pomocne rozwiązanie, spełnione muszą być pewne warunki brzegowe, z których nie wszystkie wynikają wprost z przepisów kodeksowych. Jak zostanie szerzej opisane poniżej, pewien ciężar w tym zakresie spoczywa również na nowo powstałych sądach własności intelektualnej, które swoimi decyzjami mają możliwość zwiększenia szans powodzenia poszczególnych postępowań mediacyjnych.

Mając na uwadze tematykę niniejszej publikacji, analiza w tym rozdziale będzie skupiać się na mediacji „sądowej”, tj. odbywającej się na podstawie postanowienia sądu kierującego do mediacji, nie zaś mediacji pozasądowej prowadzonej pomiędzy stronami na podstawie umowy (zob. art. 183¹ § 2 k.p.c.). Poniższe uwagi można jednak odnieść

¹² Art. 9 ustawy z 13.02.2020 r.

¹³ Art. 8 ustawy z 13.02.2020 r.

do mediacji umownej *per analogiam*¹⁴. Na marginesie warto również zasygnalizować możliwość poddania konkretnego sporu mediacji Centrum Mediacji i Arbitrażu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO), co może być środkiem szczególnie przydatnym w przypadku sporów o charakterze transgranicznym lub wielojurysdykcyjnym¹⁵. Szczegółowa analiza tej formuły mediacji wykracza jednak poza zakres niniejszego opracowania.

Cechy mediacji, które powodują, że może być ona środkiem przydatnym do zakończenia sporu i korzystnym dla zainteresowanych stron, to przede wszystkim:

- odformalizowany charakter tego postępowania, który przekłada się również na jego większą płynność w stosunku do procesu sądowego (strony mogą bowiem we współpracy z mediatorem ustalać harmonogram rozmów oraz liczbę i terminy spotkań w bezpośredni sposób oraz bez dodatkowych przeszkód, takich jakie mają miejsce w postępowaniu sądowym, np. kolizji z innymi postępowaniami);
- możliwość znacznie szybszego zakończenia sporu;
- ograniczenie kosztów postępowania wynikające zarówno z jego szybszego zakończenia i braku wieloinstancyjnej procedury, jak i art. 104 k.p.c., zgodnie z którym koszty procesu, w którym zawarto ugodę, znosi się wzajemnie, jeżeli strony nie postanowiły inaczej¹⁶;
- niejawnosc postępowania mediacyjnego oraz tajemnica mediacji uregulowana w art. 183⁴ k.p.c., która umożliwia stronom większą otwartość w formułowaniu stanowisk, niż ma to miejsce w postępowaniu sądowym¹⁷ (przykładowo strona może oświadczyć, które z elementów dochodzonych roszczeń są dla niej kluczowe

¹⁴ Art. 183¹ k.p.c. i następne przewidują dwa zróżnicowane tryby mediacji, które w dużej mierze są względem siebie analogiczne, niemniej jednak cechują się odmiennosciami, o których należy pamiętać. Najistotniejszą z tych różnic jest konieczność zawarcia umowy o mediację w ramach mediacji pozasądowej. Treść tej umowy może zaś wprowadzać dalszą specyfikę do konkretnego postępowania, np. poprzez uzgodnienie pewnych elementów formalnych (np. pisemnego charakteru mediacji), czy też innych czynników zależnych wyłącznie od woli i inwencji stron (można sobie przykładowo wyobrazić umowę o mediację, w ramach której strony będą przewidywały kary umowne za brak stawienia się na spotkaniach mediacyjnych, czy też brak udostępnienia dokumentów wskazanych przez mediatora).

¹⁵ Regulamin Centrum jest opublikowany na stronie internetowej: <https://www.wipo.int/amc/pl/mediation/rules/index.html#2a> (dostęp: 15.08.2021 r.). Szerzej na ten temat zob. T. Serafin, K. Gąsior, *Wykorzystanie mediacji jako sposobu rozwiązywania sporów prawa własności intelektualnej*, „ADR – Arbitraż i Mediacja” 2014/4, s. 134–135.

¹⁶ Strony są jednak co do zasady, w myśl art. 183⁵ k.p.c., zobowiązane do pokrycia kosztów udziału mediatora w sprawie. Koszty te, określone przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 20.06.2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. poz. 921) są jednak relatywnie niskie i w większości spraw własności intelektualnej nie będą wyższe od wysokości potencjalnej opłaty od apelacji. Odnośnie do wysokości kosztów mediacji zasądzanych w praktyce przez sądy zob. A. Jakubiak-Mirończuk, M. Stachura, *Alternatywne i polubowne sposoby rozstrzygania sporów na gruncie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 2017, s. 49–50. Raport opublikowany na stronie internetowej: <https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS-Jakubiak-Miro%C5%84czuk-A.-Stachura-M.-Alternatywne-i-polubowne-sposoby-rozstrzygania-spor%C3%B3w-na-gruncie-przepis%C3%B3w-Kodeksu-post%C4%99powania-cywilnego.pdf> (dostęp: 15.08.2021 r.).

¹⁷ Zob. szerzej w tym zakresie T. Serafin, K. Gąsior, *Wykorzystanie...*, s. 133–134.

albo też na których jej właściwie nie zależy, czego co do zasady nie oświadczyłaby wobec sądu, to zaś może otworzyć drogę do wypracowania satysfakcjonującego porozumienia);

- możliwość uregulowania w ramach ugody mediacyjnej stosunków pomiędzy stronami w zakresie wykraczającym poza przedmiot powództwa w danej sprawie (np. poprzez ujęcie w ugodzie również roszczeń, które przysługują pozwanemu przeciwko powodowi¹⁸, wprowadzenie do sporu, w miejsce roszczeń ujętych w pozwie, roszczeń alternatywnych, uprzednio nierozważanych przez strony, a bardziej adekwatnych dla rozwiązania sporu¹⁹, czy też uregulowanie pomiędzy stronami zasad poufności informacji dotyczących sporu i jego rozstrzygnięcia itp.).

W wyliczeniu zalet postępowania mediacyjnego nie można też pominąć istotności charakteru samej ugody mediacyjnej, która po sądowym zatwierdzeniu ma moc prawną ugody zawartej przed sądem, a więc na równi z wyrokiem stanowi tytuł egzekucyjny. Uгода zawarta przed mediatorem, którą zatwierdzono przez nadanie jej klauzuli wykonalności (zgodnie z art. 183¹⁴ § 2 k.p.c.), staje się zaś tytułem wykonawczym.

Dla powodzenia mediacji niemożliwa do przecenienia jest osoba i rola mediatora i ma to szczególne znaczenie w sporach dotyczących własności intelektualnej. Osoba mediatora w konkretnym postępowaniu może bowiem stanowić podstawową zaletę mediacji albo też jej kluczowy mankament. Przede wszystkim w praktyce skazana na niepowodzenie będzie mediacja dotycząca sporu prawnoautorskiego czy też z zakresu nieuczciwej konkurencji, która byłaby prowadzona przez mediatora nieznającego specyfiki tych regulacji prawnych. Taka osoba nie będzie bowiem w stanie w adekwatny sposób zrozumieć zawisłego sporu, a przez to odpowiednio pokierować rozmowami i skłonić strony do wypracowania porozumienia albo też zaproponować konkretną formułę rozwiązania (na zgodny wniosek stron – w myśl art. 183^{3a} k.p.c.). Brak zrozumienia specyfiki postępowania będzie również skutkował tym, że mediator nie będzie w stanie przedstawić

¹⁸ Sytuacja taka jest nierzadka w praktyce i może dotyczyć zarówno roszczeń, które pozostają w związku faktycznym lub prawnym (np. w przypadku, gdy powodowa spółka kwestionująca prowadzoną przez konkurenta reklamę porównawczą sama również prowadzi kampanię reklamową przedstawiającą produkt spółki pozwanej w złym świetle), ale także gdy tego rodzaju związki nie występują (i np. pozwanej spółce przysługują wskazane w art. 746 k.p.c. roszczenia z tytułu upadku zabezpieczenia udzielonego na rzecz powoda w innym postępowaniu). Zrzeczenie się tego rodzaju roszczeń przez pozwanego albo inna forma ich uregulowania (np. częściowe zrzeczenie połączone ze zobowiązaniem powoda do zaniechania określonych działań na przyszłość) może zaś być argumentem decydującym o możliwości zawarcia ugody. Na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego, szczególnie gdy uwzględni się zasadę z art. 10 k.p.c., nie ma żadnych przesłanek negatywnych, które zakazywałyby zawarcia tego rodzaju „rozszerzonej” ugody przed mediatorem.

¹⁹ Np. zastąpienie roszczenia zakazowego lub roszczenia o publikację oświadczenia roszczeniem o zapłatę określonej sumy pieniężnej. Por. odnośnie do występujących tego rodzaju modyfikacji w mediacjach dotyczących sporów o naruszenie dóbr osobistych A. Jakubiak-Mironczuk, M. Stachura, *Alternatywne...*, s. 54–55 oraz 60.

stronom pełnego obrazu sporu, co jest w wielu sprawach okolicznością kluczową dla zachęcenia stron do porozumienia (jako że przedstawienie obrazu sprawy przez bezstronną osobę może wpłynąć na zmianę optyki stron i wyjście poza „widzenie tunelowe”, do którego niejednokrotnie dochodzi w przypadku sporu sądowego). Mediator znający specyfikę poszczególnych regulacji własności intelektualnej, a tym bardziej mediator rozumiejący specyfikę danej branży lub rynku, którego spór dotyczy (co ma znaczenie szczególności w odniesieniu do branż wyspecjalizowanych takich jak IT), będzie także znacznie bardziej biegły w zakresie możliwości zaproponowania stronom uregulowania w ramach ugody mediacyjnej stosunków pomiędzy nimi w zakresie wykraczającym poza przedmiot powództwa w danej sprawie. Przykładowo w konkretnym postępowaniu:

- strona pozwana może godzić się na spełnienie roszczeń, ale nie akceptuje ich w obawie przed rynkową infamią, co może przezwyciężyć wprowadzenie do ugody odpowiednich reguł poufności (w tym zakazu rozpowszechniania przez strony informacji o zawartej ugodzie oraz jej treści);
- strony same nie wiedzą, że dysponują pewnymi dodatkowymi argumentami, których zaoferowanie może doprowadzić do ugody (np. naruszciciel praw majątkowych może akceptować wysokość żadanego odszkodowania, ale chciałby również w ramach ugody uzyskać licencję na dalszą eksploatację tego utworu albo też innego utworu z repertuaru powoda);
- strona pozwana może być otwarta na uwzględnienie dochodzonych roszczeń, ale pod warunkiem odpowiedniej ich modyfikacji (np. zastąpienia zakazu wprowadzania konkretnego produktu do obrotu przez zakaz jego reklamy).

Jedynie odpowiednio wyspecjalizowany w danej dziedzinie własności intelektualnej mediator będzie mógł poprowadzić rozmowy stron w sposób, który pozwoli im dostrzec wymienione opcje polubownego rozwiązania sporu.

Mając na uwadze powyższe, niezmiernie istotne jest, aby za reformą sądownictwa w sprawach własności intelektualnej podążyło również stworzenie przez poszczególne wydziały własności intelektualnej sądów okręgowych list mediatorów, którzy spełniają wymienione kryterium (z ich podziałem na dziedziny prawa i szczegółowe specjalizacje branżowe). Stworzenie takich list będzie korzystne nie tylko dla stron, ale także dla sędziów orzekających w tych wydziałach, jako że w praktyce, w zdecydowanej większości spraw skierowanych do mediacji, to właśnie sędzia prowadzący postępowanie dokonuje wyboru mediatora²⁰.

Powodzenie mediacji jest ponadto, co oczywiste, uzależnione od postępowania samych stron oraz ich pełnomocników²¹. Mediacja w założeniu jest bowiem procedurą dobro-

²⁰ Tak wyniki badań opisane w raporcie A. Jakubiak-Mironczuk, M. Stachura, *Alternatywne...*, s. 40.

²¹ Jak bowiem wskazują badania, najczęstszym powodem niewdawania się przez strony w mediację jest właśnie porada ich pełnomocnika procesowego. Zob. A. Jakubiak-Mironczuk, M. Stachura, *Alternatywne...*, s. 66.

wolną, a mediator nie ma umocowania do zmuszenia stron do zawarcia porozumienia. Pozytywnie na przebieg mediacji i jej skuteczność będzie co do zasady wpływało dostarczenie mediatorowi jak największej ilości informacji dotyczących stosunków pomiędzy stronami, także w zakresie, który wykracza poza sam przedmiot postępowania sądowego. Mediator powinien zaś zachęcać do tego strony.

1.7.2. Postępowanie pojednawcze

W sprawach z zakresu własności intelektualnej często wykorzystywanym narzędziem jest tzw. zawezwanie do próby ugodowej, które wszczyna postępowanie pojednawcze (art. 184–186 k.p.c.). Skorzystanie z tej możliwości warto rozważyć przede wszystkim w celu skłonienia przeciwników do podjęcia negocjacji, choć oczywiście w tym celu wystarczy pismo przedprocesowe, składane bez angażowania sądu.

Bez względu na to, czy wolę polubownego zakończenia sporu wyrazimy w sposób bardziej czy mniej sformalizowany, ważne jest, aby w ogóle to zrobić. Po pierwsze dlatego, aby móc spełnić wymóg z art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c., wskazując czy to na pismo przedprocesowe, czy to na zawezwanie do próby ugodowej jako podjęcie próby pozasądowego rozwiązania sporu. Co prawda brak wskazania tej okoliczności nie jest brakiem formalnym uniemożliwiającym nadanie sprawie dalszego biegu²², jednak praktyka sądów jest różna²³ i zdecydowanie lepiej jest podjąć działania, które wykluczą ryzyko zwrotu pozwu. Tym bardziej że podjęcie próby pozasądowego rozwiązania sporu jest istotne także z punktu widzenia przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, które – jak wcześniej wspomniano – mogą być (i często będą) stosowane jednocześnie z przepisami postępowania odrębnego w sprawach własności intelektualnej. Artykuł 458¹² k.p.c. stanowi bowiem, że: „Niezależnie od wyniku sprawy sąd może obciążyć kosztami procesu w całości lub części stronę, która przed wytoczeniem powództwa zaniechała próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchyliła się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze i przez to przyczyniła się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy”. Przepis ten wprowadza więc sankcję fakultatywną, ale potencjalnie dotkliwą, m.in. za niepodjęcie przed złożeniem pozwu próby polubownego rozwiązania sporu. I w tym przypadku wystarczy „zwykłe” pismo procesowe, jednak niewątpliwie w niektórych sytuacjach warto rozważyć możliwość skorzystania z wszczęcia postępowania pojednawczego.

Niezależnie od szczególnej regulacji zawartej wśród przepisów o postępowaniu gospodarczym w przypadku niezasygnalizowania przysłanemu pozwanemu o zgłaszanych

²² Zob. np. M. Manowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–477*¹⁶, red. M. Manowska, Warszawa 2021, kom. do art. 187, nt 2, i postanowienie SA w Katowicach z 6.07.2016 r., I ACz 823/16, LEX nr 2076754.

²³ Zob. np. postanowienie SA w Szczecinie z 1.09.2016 r., I ACz 682/16, LEX nr 2100021.

wobec niego żądaniach należy się liczyć z obciążeniem powoda kosztami procesu na zasadzie art. 101 k.p.c., a więc wówczas, gdy pomimo uwzględnienia powództwa pozwany nie dał powodu do wytoczenia sprawy i uznał przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu.

Podejmując decyzję, czy do naruszciciela wysłać tylko pismo przedprocesowe, czy skorzystać z instytucji postępowania pojednawczego, trzeba mieć na względzie, że zawezwanie do próby ugodowej ma istotną przewagę nad wezwaniem przedprocesowym: pozwala (w określonych warunkach) przerwać bieg przedawnienia roszczeń na podstawie art. 123 § 1 pkt 1 k.c.²⁴ Jeśli więc termin przedawnienia się zbliża, to przyszły powód, mając w perspektywie negocjacje ugodowe, które ze względu na złożoność problemów pod względem prawnym i faktycznym trwają niekiedy bardzo długo, zdecydowanie powinien rozważyć możliwość zawezwania do próby ugodowej zamiast pozasądowej próby skłonienia przeciwnika do rozmów.

Aby jednak udało się osiągnąć skutek w postaci przerwania biegu przedawnienia, wniosek rzeczywiście musi zmierzać do dochodzenia roszczenia, a jego celem nie może być tylko i wyłącznie przerwanie biegu przedawnienia, przy czym „nie można wykluczyć, że także kolejny wniosek o zawezwanie do próby ugodowej doprowadzi do przerwania biegu przedawnienia, nawet jeżeli treścią nie odbiega od poprzedniego”²⁵. Z drugiej strony nie można z góry zakładać, że każdy pierwszy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej zostanie uznany w razie sporu za zmierzający do dochodzenia roszczenia. Jak podkreślił SN: „W każdym jednak przypadku, niezależnie od tego, czy jest to pierwsze zawezwanie czy kolejne, sąd jest zobowiązany do badania czy zachodzą przesłanki określone w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., a więc również badania czy jest to czynność, która potencjalnie może doprowadzić do realizacji roszczenia oraz badania jaki jest jej rzeczywisty cel”²⁶.

Ponadto należy pamiętać, że art. 123 k.c. przerwę biegu przedawnienia łączy z określonym roszczeniem. W konsekwencji zawezwanie do próby ugodowej przerywa bieg terminu przedawnienia w odniesieniu do wierzytelności określonych w tym wezwaniu, zarówno co do przedmiotu żądania, jak i wysokości²⁷. W rezultacie wnioskodawca, aby osiągnąć zamierzony cel, musi ściśle sprecyzować swoje żądanie tak, aby było wiadomo, jakie roszczenia, w jakiej wysokości i kiedy wymagalne są objęte wnioskiem. „Zawezwanie do próby ugodowej, które nie stwarza podstaw do ustalenia wysokości roszczenia i jego wymagalności, nie może być zatem traktowane, jako zdarzenie powodujące,

²⁴ Stanowisko to dominuje, choć wyrażany jest także pogląd odmienny, por. A. Szlęzak, *Czy zawezwanie do próby ugodowej przerywa bieg przedawnienia?*, PS 2014/6, s. 16.

²⁵ Wyrok SN z 4.04.2019 r., III CSK 103/17, LEX nr 2642795.

²⁶ Zob. wyrok SN z 4.04.2019 r., III CSK 103/17, LEX nr 2642795. Tak również SN m.in. w wyrokach: z 28.01.2016 r., III CSK 50/15, LEX nr 1975839 i z 19.02.2016 r., V CSK 365/15, LEX nr 2023441 oraz w postanowieniu z 10.10.2018 r., II CSK 694/17, LEX nr 2488622.

²⁷ Por. np. wyrok SN z 20.07.2017 r., I CSK 716/16, LEX nr 2352162.

zgodnie z art. 123 k.c. przerwę biegu przedawnienia”²⁸. Jest to szczególnie istotne w sprawach z własności intelektualnej, w których regułą jest kumulacja roszczeń pieniężnych zgłaszanych na różnych podstawach prawnych. Zawezwanie do próby ugodowej musi odpowiadać podmiotowo i przedmiotowo żądaniu zgłoszonemu w pozwie²⁹.

Na zakończenie tego wątku, ze względu na częsty w sprawach z własności intelektualnej element transgraniczny, warto przypomnieć, że Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że w każdym przypadku, kiedy sąd polski ma jurysdykcję do zajęcia się daną sprawą, istnieje również możliwość zawezwania do próby ugodowej, gdyż przepisy o jurysdykcji krajowej mają zastosowanie w postępowaniu o zawezwanie do próby ugodowej³⁰. Zgodnie z art. 185 § 1 k.p.c. kiedy nie jest możliwe ustalenie właściwości ogólnej przeciwnika, wniosek należy wnieść do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania albo siedziby wzywającego.

1.8. Postępowania w sprawach własności intelektualnej a inne postępowania odrębne

Sprawy z zakresu własności intelektualnej rozpoznawane są przez sądy powszechne na zasadach określonych w Kodeksie postępowania cywilnego. Artykuł 479³¹ k.p.c. stanowi, że w sprawach rozpoznawanych według przepisów o postępowaniu w sprawach własności intelektualnej przepisy o innych postępowaniach odrębnych stosuje się w zakresie, w którym nie są one sprzeczne z przepisami o postępowaniu w sprawach własności intelektualnej. Jako przykład jednego z postępowania odrębnych, którego przepisy będą mogły być stosowane równolegle z przepisami o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, w uzasadnieniu nowelizacji wprowadzającej postępowania w sprawach własności intelektualnej wskazano postępowanie w sprawach gospodarczych³¹, choć może to być także postępowanie upominawcze, nakazowe czy w sprawach z zakresu prawa pracy. W praktyce jednak z pewnością najczęstsze będą przypadki spraw gospodarczych.

Pojawić się więc musi w związku z powyższym ważne pytanie, a mianowicie czy jeżeli dana sprawa z zakresu własności intelektualnej będzie miała jednocześnie charakter sprawy gospodarczej (co nie będzie należało do rzadkości), to czy w sprawie rozpoznawanej według przepisów o postępowaniu w sprawach własności intelektualnej zastosowanie znajdzie także art. 458⁸ § 1 k.p.c. Stanowi on w zdaniu pierwszym, że w toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok

²⁸ Wyrok SN z 15.11.2019 r., V CSK 348/18, LEX nr 2773260.

²⁹ Zamiast wielu zob. wyrok SN z 4.04.2019 r., III CSK 103/17.

³⁰ Uchwała SN z 28.03.2014 r., III CZP 3/14, LEX nr 1506467.

³¹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja, druk sejm. nr 45, pkt II, lit. c.

dotychczasowych. Jak podnosi się w doktrynie, zawiera on „regulacje ograniczające dokonywanie w postępowaniu w sprawach gospodarczych przekształceń przedmiotowych powództwa. Przepis ten powinien być wykładany w taki sposób, że przedmiotem rozstrzygnięcia sądu w sprawie gospodarczej pozostają roszczenia zgłoszone w pozwie. Wszelka zmiana jakościowa w treści roszczenia wykraczająca poza granice sprostowania niedokładności pisarskich czy rachunkowych, we wskazaniu okoliczności faktycznych, z których one wynikają, oraz ze zmiany wynikających z nich żądań musi być uznana za niedopuszczalną”³².

Zastosowanie art. 458⁸ § 1 k.p.c. w sprawach własności intelektualnej przekreśli w zasadzie sens korzystania z tzw. roszczenia informacyjnego w toku postępowania o ochronę praw własności intelektualnej, ograniczając *de facto* sens skorzystania z tego roszczenia tylko do etapu przed wniesieniem pozwu, co jednak – mimo że teoretycznie możliwe – w praktyce jest bardzo problematyczne. W sytuacji bowiem, gdy obowiązany zrealizuje nałożony na niego obowiązek w sposób nieprawidłowy, a mimo tego sąd uzna, że informacje zostały w pełni udzielone, to uprawniony ma wówczas obowiązek wszcząć postępowanie rozpoznawcze, a w przypadku zaniechania tej czynności może narazić się na odpowiedzialność odszkodowawczą³³.

Tak zwane roszczenie informacyjne przewidziane zostało we wszystkich ustawach zaliczanych do prawa własności intelektualnej, z wyjątkiem ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Służy ono właściwemu sformułowaniu żądań pozwu, przede wszystkim w zakresie wysokości zgłoszonych roszczeń pieniężnych. Jej określenie jest bowiem wielokrotnie niemożliwe bez uzyskania od naruszydiciela odpowiednich informacji.

Jak podnoszono dotychczas w doktrynie, wniosek o udzielenie informacji może być zamieszczony w pozwie albo – zwłaszcza jeżeli jest on składany przed wytoczeniem powództwa – w odrębnym piśmie procesowym, a jeżeli wniosek o udzielenie informacji przez pozwanego jest składany już w toku postępowania o ochronę prawa własności przemysłowej na rozprawie, nie jest wykluczone jego złożenie ustnie do protokołu³⁴. Aktualnie możliwość złożenia wniosku w toku postępowania znajduje potwierdzenie w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu w sprawach własności intelektualnej. Artykuł 479¹¹² k.p.c. stanowi bowiem, że przepisy dotyczące wniosku o udzielenie informacji stosuje się także do pozwanego. W przypadku złożenia takiego

³² D. Rutkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, red. O. Piskowska, LEX 2020, kom. do art. 458⁸, nt 1.

³³ Szerzej na temat związanych z tym trudności praktycznych por. M. Kutaj, *Rozszerzenie powództwa w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej z uwzględnieniem regulacji odrębnego postępowania gospodarczego*, <https://www.traple.pl/2020/07/03/rozszerzenie-powodztwa-w-postepowaniu-w-sprawach-wlasnosci-intelektualnej-z-uwzględnieniem-regulacji-odrebnego-postepowania-gospodarczego/> (dostęp: 16.08.2021 r.).

³⁴ A. Jakubecki [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 14C, *Prawo własności przemysłowej*, red. R. Skubisz, Warszawa 2017, nb 192, s. 683.

wniosku w pozwie lub na późniejszym etapie postępowania może się zdarzyć, że na podstawie uzyskanych informacji powód dojdzie do wniosku, że przysługuje mu zgłoszone już w pozwie roszczenie, ale w większej wysokości, lub że przysługują mu roszczenia, które nie zostały dotychczas zgłoszone. W konsekwencji w takim przypadku powinno dojść do rozszerzenia powództwa.

Niestety, zważywszy na treść art. 458⁸ § 1 k.p.c., aktualnie w sprawie gospodarczej należy poważnie liczyć się z tym, iż orzekający w sprawie sąd uzna, że niemożliwe jest dokonanie wspomnianego wyżej rozszerzenia powództwa. Sam fakt przewidzenia w przepisach o postępowaniu w sprawach własności intelektualnej możliwości złożenia wniosku o udzielenie informacji w toku postępowania może okazać się niewystarczającą podstawą do stwierdzenia, że art. 458⁸ § 1 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej jako sprzeczny z tymi przepisami.

Podobny problem może wywołać modyfikacja powództwa, której potrzeba wystąpi na skutek złożenia przez powoda wniosku z art. 479¹⁰⁷ k.p.c. o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego. W tym przypadku dodatkowo za możliwością uznania, że art. 458⁸ § 1 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej, przemawia fakt, że wniosek o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego może być złożony tylko w pozwie lub po jego wniesieniu (nie może być złożony przed wszczęciem postępowania), a pozyskane w ten sposób przez powoda materiały i informacje mogą być wykorzystane tylko i wyłącznie w tym konkretnym postępowaniu, w którym taki wniosek został złożony.

Mimo że interpretacja prowadząca do wniosku, że art. 458⁸ § 1 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej jako sprzeczny z tymi przepisami, byłaby zgodna z wyrażoną w uzasadnieniu nowelizacji intencją ustawodawcy³⁵, to jednak bez wątpienia wskazana jest tutaj jego interwencja, tak aby korzystanie z możliwości składania wniosku o udzielenie informacji przeciwko pozwanemu (czy to w samym pozwie, czy to na dalszym etapie postępowania, w osobnym piśmie procesowym), a także o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego, miało sens i nie wiązało się z ryzykiem. Na marginesie warto zauważyć, że przed wprowadzeniem aktualnie obowiązujących przepisów o postępowaniu gospodarczym i jednocześnie po uchyleniu w 2012 r. przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych w jego pierwotnym kształcie sądy – wypowiadając się o możliwości zgłoszenia roszczenia informacyjnego w pozwie – odnosiły się właśnie do faktu nieobowiązywania przepisu zakazującego

³⁵ W uzasadnieniu wskazano bowiem, że „celem, który przyświecał projektowanej regulacji, było stworzenie instrumentu prawnego umożliwiającego uprawnionemu z tytułu praw z zakresu własności intelektualnej uzyskanie informacji dotyczących naruszenia tych praw. Uzyskanie takich informacji przez uprawnionego jest niejednokrotnie faktyczną przesłanką warunkującą skuteczne poszukiwanie ochrony prawnej”.

rozszerzania powództwa³⁶, z czego należy wnosić, że gdyby taki zakaz obowiązywał, to mimo iż obowiązujące wówczas przepisy o roszczeniu informacyjnym w żaden sposób nie wykluczały możliwości skorzystania z niego po (lub jednocześnie z) wniesieniu pozwu, to w postępowaniu gospodarczym rozszerzenie powództwa na skutek uzyskania informacji w wyniku skorzystania z roszczenia informacyjnego zostałyby uznane za niedopuszczalne. Aktualna sytuacja różni się od tej sprzed 3.05.2012 r. tylko tym, że możliwość wniesienia roszczenia informacyjnego nie tylko przed wniesieniem pozwu wynika z przepisów proceduralnych (por. art. 479¹¹³ § 1 k.p.c.), a nie jak wcześniej z przepisów prawa materialnego. Nie napawa to optymizmem co do interpretacji, która może być przyjmowana przez sądy. Zważywszy na tę niepewność w bardzo istotnej kwestii, należy więc liczyć (poza oczywiście wspomnianą interwencją ustawodawcy) na to, że kwestia ta zostanie rozstrzygnięta jednoznacznie przez judykaturę. Biorąc pod uwagę to, że w przedmiotowych sprawach ma orzekać tylko pięć sądów I instancji i dwa sądy II instancji, jest pewna nadzieja, że zostanie przyjęta jednolita wykładnia, choć jej wypracowanie zapewne potrwa.

Nie bez znaczenia jest, że wykładania skutkująca niemożnością rozszerzenia powództwa w sprawach własności intelektualnej w wyniku skorzystania z roszczenia informacyjnego lub wniosku o wydanie lub wyjawienie środka dowodowego byłyby nie tylko sprzeczna z *ratio legis* tych instytucji procesowych, ale także prowadziłyby do uznania, że Polska dokonała nieprawidłowej implementacji art. 6 dyrektywy 2004/48/WE. Tym bardziej więc jest pożądane rozwianie przez ustawodawcę wszelkich wątpliwości w tym zakresie.

Natomiast w związku z treścią art. 479¹¹³ § 1 k.p.c., który stanowi, że wniosek o udzielenie informacji przeciwko pozwanemu może być wniesiony aż do zamknięcia rozprawy w I instancji, nie ulega wątpliwości, że możliwe będzie wystąpienie z roszczeniem informacyjnym w toku postępowania, tj. po wniesieniu pozwu, nawet w postępowaniu gospodarczym. Odnosnie zaś co do wniosku o wyjawienie lub wydanie dowodów, jak wyżej wspomniano, w art. 479¹⁰⁷ k.p.c. ustawodawca przesądził, że w ogóle nie może być on wniesiony przed wszczęciem postępowania. Regulacje te należy uznać za ważne, albowiem gdyby nie one, nie byłaby wykluczona taka wykładnia art. 458⁸ § 1 k.p.c., zgodnie z którą nawet roszczenie informacyjne czy wniosek o wyjawienie lub wydanie

³⁶ Zob. np. postanowienie SO w Warszawie z 30.07.2015 r., XXII GWo 37/15, niepubl.: „Obowiązujące obecnie przepisy procedury cywilnej nie wyłączają możliwości przedmiotowej zmiany powództwa w postępowaniu przed sądem gospodarczym. Uprawniony ze znaku towarowego może więc wystąpić na drogę sądową o symboliczną kwotę, zgłaszając w pozwie roszczenie informacyjne”, a także postanowienie SA w Katowicach z 3.10.2011 r., V ACz 624/11, niepubl.: „W obecnym stanie prawnym, po uchyleniu z dniem 3 maja 2012 r. przepisów o postępowaniu szczególnym w sprawach gospodarczych, w istocie konieczność taka nie występuje w odniesieniu do naruszciciela przed wniesieniem pozwu. Gdy uprawniony zamierza wystąpić o zwrot korzyści bezpodstawnie uzyskanych z naruszenia lub o naprawienie szkody, żądanie informacyjne może zawrzeć w pozwie, wskazując jako wartość przedmiotu sporu kwotę obliczoną szacunkowo, by – po uzyskaniu od pozwanego informacji – ewentualnie dokonać przedmiotowej zmiany powództwa w trybie art. 193 k.p.c.”.

dowodów pojmowane jako szczególne środki prawne o procesowej naturze objęte byłoby zakresem pojęcia „nowe roszczenie”, a więc ich zgłoszenie byłoby wykluczone po wniesieniu pozwu³⁷. Jednocześnie należy pamiętać, że wniosek o nakazanie wyjawienia lub wydania środka dowodowego powinien zostać zgłoszony w terminie prekluzyjnym odpowiednim dla danego postępowania (w postępowaniu gospodarczym co do zasady w pozwie, a w pozostałych sytuacjach – w piśmie przygotowawczym albo do chwili zatwierdzenia planu rozprawy, chyba że powód uprawdopodobni, że powołanie dowodów, których wniosek dotyczy, nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później).

Jednak, jak wyżej wspomniano, ewentualny brak możliwości rozszerzenia powództwa w wyniku uzyskanych w toku postępowania informacji w sprawie (o ile w tym kierunku będzie prowadzona wykładnia), w której jednocześnie zastosowanie będą miały przepisy o postępowaniu w sprawach własności intelektualnej i o postępowaniu w sprawach gospodarczych, przekreśli zarówno sens zawierania takich wniosków w pozwie, jak i występowania z nimi w toku postępowania.

Te same wątpliwości dotyczące roszczenia informacyjnego, wniosku o wyjawienie lub wydanie dowodów oraz powództwa wzajemnego teoretycznie dotyczą także sytuacji, gdy w danej sprawie jednocześnie stosowane będą przepisy o postępowaniu odrębnym w sprawach własności intelektualnej i o postępowaniu nakazowym. Artykuł 493 § 3 k.p.c. stanowi bowiem, że w postępowaniu po wniesieniu zarzutów nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych; jednakże w przypadku zmiany okoliczności powód może żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego równowartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć powództwo o świadczenia za kolejne okresy. W praktyce jednak zbieg tych postępowań występował będzie bardzo rzadko, a nawet wcale.

Na zakończenie tego wątku wskazać należy, że o ile w postępowaniu w sprawach gospodarczych oraz w postępowaniu nakazowym nie jest dopuszczalne wniesienie powództwa wzajemnego (art. 458⁸ § 3 i art. 493 § 3 k.p.c.), o tyle nawet w przypadku ich zbiegu z postępowaniem w sprawach własności intelektualnej dopuszczalne będzie wniesienie przez pozwanego powództwa wzajemnego o unieważnienie prawa wyłącznego, o którym mowa w art. 479¹²² k.p.c. Treść tego przepisu, wyraźnie dopuszczająca taką możliwość, powoduje bowiem, że przepisy art. 458⁸ § 3 i art. 493 § 3 k.p.c. są sprzeczne z przepisami o postępowaniu odrębnym w sprawach własności intelektualnej i co za tym idzie wobec treści art. 479⁹¹ k.p.c. nie będą miały zastosowania. Trzeba jednak podkreślić, że

³⁷ Możliwość takiej wykładni wprost dopuścił SA w Katowicach w wyroku z 3.10.2011 r., V ACz 624/11, podnosząc na gruncie uprzednio (do 2012 r.) obowiązujących przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, że „w sytuacji, gdyby przedmiotowe «roszczenie informacyjne» uznać, za roszczenie materialnoprawne, wystąpienie z nim w toku postępowania rozpoznawanego w trybie przepisów o postępowaniu gospodarczym, byłoby niedopuszczalne z uwagi na treść art. 479⁴ § 2 k.p.c. zakazującego przedmiotowej zmiany powództwa”.

powództwa wzajemne inne niż o unieważnienie prawa wyłącznego nie są dopuszczalne w sprawach, w których stosowane są jednocześnie przepisy o postępowaniu w sprawach własności intelektualnej i o postępowaniu gospodarczym i/lub nakazowym.

1.9. Postępowanie w sprawach ochrony unijnych znaków towarowych i wzorów wspólnotowych

Ogólna analiza przepisów proceduralnych mających zastosowanie w sprawach własności intelektualnej nie może pominąć problematyki procedowania w sprawach o ochronę unijnych znaków towarowych i wzorów przemysłowych. Regulacja dotycząca ochrony unijnych znaków towarowych i wzorów przemysłowych znajduje się w aktach prawa unijnego, do których należą rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z 14.06.2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej i rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z 12.12.2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych.

Zgodnie z art. 129 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001 (art. 88 ust. 3 rozporządzenia 6/2002) sądy w sprawach znaków towarowych UE i wzorów wspólnotowych stosują przepisy rozporządzenia. Przepisy prawa krajowego, w tym także przepisy proceduralne odnoszące się do tego samego rodzaju powództwa jak w przypadku krajowego znaku towarowego i wzoru przemysłowego w państwie członkowskim, znajdują zastosowanie w tych sprawach dopiero w przypadku nieuregulowania danej kwestii w przepisach właściwego rozporządzenia. W szczególności więc w sprawach unijnych znaków towarowych i wzorów przemysłowych nie będą miały zastosowania przepisy art. 479¹²² i n. k.p.c. dotyczące powództwa wzajemnego o unieważnienie prawa wyłącznego, które to kwestie zostały uregulowane w rozporządzeniach³⁸. Wynika to także z zakresu odpowiedzialnego stosowania tych przepisów, określonego w art. 479¹²² § 2 k.p.c.

1.10. Koszty postępowania w sprawach własności intelektualnej

1.10.1. Opłaty sądowe i koszty zastępstwa procesowego

Od roszczeń pieniężnych zgłaszanych w sprawach z zakresu własność intelektualnej od pozwu pobierana jest opłata stała lub stosunkowa w kwocie określonej w art. 13–13d u.k.s.c., a więc zgodnie z regułami ogólnymi. Zastosowanie tych przepisów nie powoduje żadnych szczególnych trudności.

³⁸ Na temat tej regulacji por. K. Jasińska, *Zawieszenie postępowania przed sądem ds. unijnych znaków towarowych i wzorów wspólnotowych*, ZNUJ PPWI 2018/1, *passim*.

Poza roszczeniami pieniężnymi w sprawach z zakresu własności intelektualnej często zgłaszane są roszczenia niepieniężne, jak choćby popularne i ważne dla ochrony praw wyłącznych roszczenie o znaczeniu wręcz podstawowym, a mianowicie roszczenie o zaniechanie czy roszczenie tzw. publikacyjne. W dodanym do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (w wyniku nowelizacji tej ustawy dokonanej ustawą z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw³⁹) art. 26a ust. 1 przewidziano opłatę stałą od roszczeń niepieniężnych, zgłaszanych w sprawach o ochronę praw autorskich i praw pokrewnych, jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych oraz ochronę innych praw na dobrach niematerialnych, w tym europejskich praw własności intelektualnej, a także zapobiegania i zwalczania nieuczciwej konkurencji. „Inne prawo na dobrach niematerialnych”, o którym mowa w cytowanym przepisie, to z pewnością np. wyłączne prawo hodowcy do nowej odmiany rośliny, którego ochrona została uregulowana w ustawie o ochronie prawnej odmian roślin.

Opłatę stałą należy uiścić od każdego z roszczeń niepieniężnych (tyle opłat, ile roszczeń). Problemy stwarza ocena dość częstej w praktyce sytuacji, kiedy w jednym postępowaniu dochodzona jest ochrona więcej niż jednego dobra niematerialnego chronionego prawem wyłącznym, np. dwóch lub więcej znaków towarowych. W mojej ocenie należy stanąć na stanowisku, że w przypadku żądania zaniechania naruszeń prawa do znaku towarowego X i znaku towarowego Y należy uiścić opłatę w podwójnej wysokości. Nie ma natomiast moim zdaniem podstaw do zwielokrotniania opłaty w przypadku, gdy roszczenie dotyczy ochrony jednego prawa, a jedynie czynności, których dokonania lub zaniechania powód domaga się od pozwanego, są złożone (np. publikacja oświadczenia w więcej niż jednym miejscu czy zaniechanie więcej niż jednej czynności stanowiącej naruszenie prawa).

Artykuł 26a ust. 1 u.k.s.c. dotyczy wszelkich roszczeń niepieniężnych będących roszczeniami o ochronę praw lub o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji. W tym miejscu należy podkreślić, że do żadnej z tych kategorii roszczeń nie można zakwalifikować powództwa wzajemnego o unieważnienie prawa wyłącznego lub o stwierdzenie wygaśnięcia prawa, o których mowa w art. 479¹²² k.p.c., ani powództwa o ustalenie, że podjęte lub zamierzone przez powoda czynności nie stanowią naruszenia patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji, o którym mowa w art. 479¹²⁹ k.p.c. Przepis ten nie dotyczy także powództw o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, wnoszonych na podstawie art. 189 k.p.c. Te roszczenia nie podlegają więc opłacie stałej określonej dla roszczeń niepieniężnych w art. 26a u.k.s.c.

³⁹ Dz.U. poz. 1469.

Do roszczeń o ochronę praw oraz do roszczeń o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji art. 26a u.k.s.c. znajduje natomiast zastosowanie bez względu na to, czy mają one w danym przypadku charakter majątkowy czy niemajątkowy. Trzeba w tym miejscu nadmienić, że niestety – z przyczyn omówionych poniżej – ustanowienie w przypadku tych roszczeń opłaty stałej nie wyeliminuje (choć inaczej widzą to niektórzy komentatorzy⁴⁰) potrzeby oceny, czy w konkretnym przypadku mamy do czynienia z roszczeniem majątkowym, czy też niemajątkowym, ani nie zwolni stron dochodzących ochrony od obowiązku wskazania wartości przedmiotu sporu w odniesieniu do tych roszczeń, jeśli będą to roszczenia majątkowe (czyli stanowiące zdecydowaną większość w sprawach z zakresu własności intelektualnej, por. niżej na ten temat).

Przed wszystkim do oceny, czy mamy do czynienia z roszczeniem majątkowym, czy niemajątkowym, zmuszają nas przepisy prawa materialnego, a mianowicie przepisy o przedawnieniu.

Jeśli zaś chodzi o przepisy proceduralne, to zgodnie z art. 126¹ k.p.c. tylko w przypadku roszczeń majątkowych istnieje obowiązek wskazywania wartości przedmiotu sporu (a więc niezbędne jest ustalenie, czy mamy do czynienia z roszczeniem majątkowym, czy nie). Wbrew temu jednak, co na pierwszy rzut oka może się wydawać, określenie opłat stałych w przypadku nie tylko niemajątkowych roszczeń niepieniężnych, lecz także w przypadku niepieniężnych roszczeń majątkowych wcale nie zwalnia nas z niewdzięcznego obowiązku wskazania w ich przypadku wartości przedmiotu sporu.

Obowiązek wskazania wartości przedmiotu sporu w przypadku roszczeń o charakterze majątkowym wynika bowiem z art. 126¹ k.p.c., który stanowi, że w każdym piśmie należy podać wartość przedmiotu sporu lub wartość przedmiotu zaskarżenia, jeżeli od tej wartości zależy właściwość rzeczowa sądu, wysokość opłaty lub dopuszczalność środka odwoławczego, a przedmiotem sprawy nie jest oznaczona kwota pieniężna. Oczywiście skoro ustawodawca w przypadku każdego z roszczeń niepieniężnych przewidział opłatę stałą, to ona już od wartości przedmiotu sporu nie będzie zależała. Jednak nadal będzie to czynnik istotny z punktu widzenia dopuszczalności skargi kasacyjnej. Co więcej, należy pamiętać o treści art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c., który nakazuje oznaczyć wartość przedmiotu sporu w każdej sprawie o prawa majątkowe i nie zawiera jednocześnie dodatkowego wymagania, aby od tej wartości zależała wysokość opłaty, właściwość sądu bądź dopuszczalność środka odwoławczego, tak jak ma to miejsce w art. 126¹ § 1 k.p.c.⁴¹ Niedopełnienie wymogu z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. stanowi brak formalny pisma procesowego. Jak jednak słusznie zauważył SN w uchwale z 27.03.2008 r.⁴², brak

⁴⁰ Por. M. Uliasz [w:] *Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Komentarz*, red. P. Feliga, Warszawa 2020, kom. do art. 26a, pkt 3.

⁴¹ M. Manowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–477(16)*, red. M. Manowska, kom. do art. 187, nt 20.

⁴² III CZP 7/08, OSNC 2009/4, poz. 55.

ten nie prowadzi do zwrotu pisma, jeżeli mimo to sprawie można nadać dalszy bieg, tzn. gdy od wartości przedmiotu sporu bądź zaskarżenia nie są uzależnione nie tylko opłata, właściwość sądu czy dopuszczalność środka zaskarżenia, ale także inne okoliczności, jak np. wynagrodzenie pełnomocnika (czy kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego).

Jeśli chodzi o wynagrodzenie pełnomocnika procesowego, to w przypadku roszczeń majątkowych o ochronę praw własności intelektualnej zależne jest ono od wartości przedmiotu sporu. Wynika to z § 8 ust. 2 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych⁴³: skoro bowiem prawodawca przyjął w § 8 ust. 2 rozporządzenia, iż stawka określona w § 8 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia nie obejmuje opłat od roszczeń majątkowych dochodzonych łącznie, to tym bardziej należy przyjmować, że stawka ta nie obejmuje opłat od roszczeń majątkowych dochodzonych odrębnie⁴⁴ (identyczne rozwiązanie ustawodawca przyjął także w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 3.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu⁴⁵ – § 14 ust. 2 w zw. z § 8, oraz odpowiednich przepisach dotyczących wynagrodzeń adwokatów). Na marginesie należy tylko wspomnieć, że sądy często orzekają o wynagrodzeniu pełnomocników w sprawach, w których dochodzone są majątkowe roszczenia niepieniężne o ochronę praw autorskich (§ 8 ust. 1 pkt 2 r.o.c.r.p.) i o naruszenie patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji (§ 8 ust. 1 pkt 19 r.o.c.r.p.) także przy zastosowaniu stawek określonych w § 8 ust. 1 r.o.c.r.p. Co więcej, stawki te stosowane są także *per analogiam* w odniesieniu do innych roszczeń majątkowych wywodzonych z przepisów zaliczanych do szeroko pojętego prawa własności intelektualnej, jak np. z przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Praktyki tej nie można oczywiście uznać za prawidłową, choć niewykluczone, że intencją ustawodawcy było objęcie działaniem § 8 ust. 1 pkt 2 i 19 r.o.c.r.p. nie tylko roszczeń o charakterze osobistym (niemajątkowym), ale wszystkich roszczeń niepieniężnych (bez względu na to, czy mają charakter majątkowy, czy nie), które jedynie na skutek niedopatrzienia w § 8 ust. 2 r.o.c.r.p. zostały przeciwstawione roszczeniom majątkowym. Niedopatrzienia, gdyż jest oczywiste, że określenie „roszczenie niepieniężne” nie jest synonimem pojęcia „roszczenie niemajątkowe”⁴⁶. Każde roszczenie pieniężne jest roszczeniem majątkowym, ale już nie każde roszczenie niepieniężne jest roszczeniem niemajątkowym. Ponadto ewentualne trudności w ustaleniu wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) nie mogą mieć wpływu na ocenę charakteru sprawy jako majątkowej⁴⁷.

⁴³ Dz.U. z 2018 r. poz. 265.

⁴⁴ A. Partyk, T. Partyk, *Opłaty za czynności radców prawnych. Komentarz*, LEX 2017, kom. do § 8.

⁴⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 68.

⁴⁶ Postanowienie SN z 9.07.2009 r., II PK 240/08, LEX nr 535829 i wyrok SN z 5.08.2009 r., II PZ 6/09, LEX nr 558584.

⁴⁷ Por. postanowienia SN: z 25.04.2013 r., V CZ 137/12, LEX nr 1353309; z 9.07.2009 r., II PK 240/08.

Wreszcie aktualnie wartość przedmiotu sporu jest przesłanką istotną z punktu widzenia przesłanek zastosowania art. 87² k.p.c.

Reasumując, dodanie art. 26a ust. 1 u.k.s.c. nie zwolni stron od wyjątkowo trudnego do zrealizowania w sprawach tego rodzaju⁴⁸ obowiązku określania wartości przedmiotu sporu dla roszczenia niepieniężnego. Trudno przewidzieć, jaka będzie praktyka sądów, tym bardziej że po wejściu w życie omawianych postępowań – jak wynika z naszych obserwacji – nastąpiła fala zwrotów pozwów ze względu na brak wskazania w pozwie wartości przedmiotu sporu, aczkolwiek zarządzenia te zostały następnie uchylone. Niewątpliwie jednak niespełnienie tego obowiązku przez powoda oraz brak reakcji sądu I instancji (np. na skutek błędnego przyjęcia, że powód dochodzi roszczenia o charakterze niemajątkowym lub na skutek przyjęcia, że ustalenie przez ustawodawcę opłaty stałej w przypadku każdego z roszczeń niepieniężnych zwalnia od obowiązku wskazywania wartości przedmiotu sporu) z reguły spowoduje komplikacje na dalszym etapie postępowania, a komplikacje te mogą dotknąć także pozwanego⁴⁹.

Jednocześnie w przypadku roszczeń objętych działaniem art. 26a ust. 1 u.k.s.c. nie jest już aktualnie, w mojej ocenie, możliwe zastosowanie art. 15 u.k.s.c.⁵⁰, dotychczas wykorzystywanego w sprawach z zakresu własności intelektualnej (choć nie bez trudności związanych np. z wątpliwościami co do możliwości wniesienia skargi kasacyjnej, kiedy w toku postępowania nie doszło do ustalenia wartości przedmiotu sporu, a opłatę ostateczną określił sąd). Owszem, przepis ten ma zastosowanie wówczas, gdy wartości przedmiotu sprawy nie da się ustalić w chwili wszczęcia sporu, ale ma on na celu ustalenie opłaty tymczasowej, co jest aktualnie bezprzedmiotowe, ponieważ ustawodawca przewidział opłatę stałą, a więc niezależną od wartości przedmiotu sporu. Opłaty tymczasowej nie stosuje się, gdy pismo wszczynające postępowanie podlega opłacie stałej⁵¹. Można więc uznać, że w zakresie art. 26a ust. 1 u.k.s.c. doszło do pogorszenia sytuacji stron zamierzających dochodzić majątkowych roszczeń niepieniężnych w celu ochrony praw własności intelektualnej, albowiem pozbawiono je *de facto* narzędzia, które mogło wyeliminować problemy z ustaleniem wartości przedmiotu sporu.

Zastosowanie art. 15 u.k.s.c. nadal będzie jednak możliwe w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu odrębnym w sprawach własności intelektualnej w przypadku roszczeń niepieniężnych, które nie są objęte działaniem art. 26a ust. 1 u.k.s.c. (a zatem do roszczeń, w przypadku których ustawodawca nie przewidział opłaty stałej) i które jednocześnie są roszczeniami majątkowymi (w innym przypadku bezprzedmiotowe jest ustalenie wartości przedmiotu sporu). Jako przykłady roszczeń niepieniężnych o charakterze

⁴⁸ Na ten temat m.in. M. du Vall, *Wartość przedmiotu sporu w sprawach o zwalczanie nieuczciwej konkurencji*, MoP 2006/5.

⁴⁹ Por. np. stan faktyczny opisany w postanowieniu SN z 13.05.2014 r., I PZ 7/14, LEX 1506373.

⁵⁰ Inaczej Z. Pinkalski, *Regulacja sądownictwa do spraw własności intelektualnej a konstytucyjne prawo do sądu*, ZNUJ 2020/2, przyp. 18.

⁵¹ M. Uliasz [w:] *Ustawa o kosztach...*, red. P. Feliga, kom. do art. 15, nt 7.

majątkowym, które nie są roszczeniami o ochronę praw własności intelektualnej (a więc nie ma do nich zastosowania art. 26a ust. 1 u.k.s.c.), należy wskazać roszczenie o ustalenie prawa lub stosunku prawnego o charakterze majątkowym (w tym powództwo o ustalenie, że podjęte czynności nie stanowią naruszenia patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji, o którym mowa w 479¹²⁹ k.p.c.), a także powództwo wzajemne w sprawach o naruszenie prawa do znaku towarowego lub wzoru przemysłowego obejmujące żądanie unieważnienia lub stwierdzenia wygaśnięcia prawa ochronnego na znak towarowy lub obejmujące żądanie unieważnienia prawa z rejestracji wzoru przemysłowego, o którym mowa w art. 479¹²² k.p.c. Na stanowisku, że roszczenie powódki dotyczące ustalenia, że przysługuje jej prawo do nazw domen internetowych, a także że nie narusza ona swoim działaniem prawa do ochrony znaku towarowego i nie dopuszcza się tym samym czynów nieuczciwej konkurencji, ma charakter roszczeń majątkowych, stanął Sąd Apelacyjny w Białymstoku⁵².

W przedmiocie opłat pobieranych w tzw. postępowaniach pomocniczych por. rozdział II pkt 2.2.–2.4.

1.10.2. Charakter roszczeń (majątkowy czy niemajątkowy?) w sprawach własności intelektualnej

Omówienie zasad określania wartości przedmiotu sporu w przypadku roszczeń niepieniężnych zgłaszanych w sprawach własności intelektualnej powinno zostać poprzedzone kilkoma uwagami na temat – jak już wyżej zasygnalizowano – budzącego kontrowersje charakteru poszczególnych roszczeń niepieniężnych mających na celu ochronę praw wyłącznych własności intelektualnej.

W postanowieniu z 5.08.2009 r.⁵³ SN stanął na stanowisku, że roszczenie „ma charakter majątkowy wówczas, gdy zmierza do realizacji prawa lub uprawnienia mającego bezpośredni wpływ na stosunki majątkowe stron, przy czym takimi sprawami mogą być zarówno sprawy o świadczenie, jak i o ustalenie albo o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego. Prawami majątkowymi są wszelkie prawa wywodzące się bezpośrednio ze stosunków prawnych obejmujących ekonomiczne interesy stron”. W postanowieniu SN z 27.03.2008 r.⁵⁴ Sąd stanął na stanowisku, że „o majątkowym charakterze sprawy decyduje ściśle powiązanie zasadniczego przedmiotu rozstrzygnięcia z mieniem wyrażające się w bezpośrednim wpływie rozstrzygnięcia na stan i bezpieczeństwo mienia. Jeżeli rozstrzygnięcie ma oddziaływać bezpośrednio na sferę dóbr osobistych powoda, a tylko pośrednio na sferę ekonomiczną, sprawa ma charakter niemajątkowy”. Pogląd, że „o majątkowym charakterze roszczenia procesowego decyduje ściśle powiązanie

⁵² Postanowienie SA w Białymstoku z 6.05.2008 r., I ACz 364/08, OSAB 2008/2–3, poz. 27.

⁵³ II PZ 6/2009.

⁵⁴ II CZ 4/08, LEX nr 627218.

zasadniczego przedmiotu rozstrzygnięcia z mieniem powoda lub – inaczej ujmując – bezpośredni wpływ rozstrzygnięcia na stan mienia powoda lub bezpieczeństwo tego mienia” wyraził także SN w postanowieniu z 9.07.2009 r.⁵⁵ Co ważne, w cytowanym orzeczeniu Sąd uznał, że roszczeniem majątkowym jest roszczenie procesowe, które zmierza „bezpośrednio do realizacji prawa lub uprawnienia mającego wpływ na stosunki majątkowe stron (przede wszystkim powoda)”⁵⁶.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że na treść większości praw własności intelektualnej składają się wyłącznie prawa majątkowe; brak składnika niemajątkowego (osobistego). Wyjątek stanowią oczywiście prawa autorskie, które składają się z uprawnień o charakterze zarówno osobistym, jak i majątkowym. Bez wątpienia roszczenie niepieniężne mające na celu ochronę autorskich praw osobistych, a więc roszczenie o zaniechanie i o usunięcie skutków naruszeń, ma charakter niemajątkowy. Roszczenie z art. 189 k.p.c. o ustalenie autorstwa utworu również ma charakter osobisty.

Należy w tym miejscu wspomnieć, że w art. 8 ust. 1 pkt 3 p.w.p. ustawodawca przyznał twórcy wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, topografii układu scalonego prawo do wymieniania go w tym charakterze w opisach, rejestrach oraz w innych dokumentach i publikacjach, kreując w ten sposób prawo podmiotowe o charakterze osobistym⁵⁷. Artykuł 8 ust. 1 pkt 3 p.w.p. z mocy art. 8 ust. 2 p.w.p. stosuje się także do twórców projektów racjonalizatorskich. Treścią tego prawa jest umożliwienie twórcy żądania ujawnienia jego nazwiska w związku z wynalazkiem, wzorem użytkowym, wzorem przemysłowym, topografią układu scalonego czy projektem racjonalizatorskim (w zgłoszeniu, w publikacjach, opisach, rejestrach oraz innych dokumentach) i sprzeciwienia się wobec podawania się przez inne osoby za twórcę (skuteczny *erga omnes* zakaz przypisywania sobie autorstwa cudzego wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, topografii układu scalonego czy projektu racjonalizatorskiego)⁵⁸. Roszczenia zmierzające do realizacji prawa do autorstwa, w tym roszczenie o ustalenie z art. 189 k.p.c. należy zaliczyć do roszczeń niemajątkowych. W pozostałym zakresie prawa własności intelektualnej są najściślej związane z ekonomicznym interesem uprawnionych, w typowym przypadku mają one ogromną wartość materialną, która stała się przyczyną kreacji przepisów chroniących te prawa i dlatego roszczenia związane z tymi prawami (o ich ochronę, o ustalenie, czy roszczenie o udzielenie informacji

⁵⁵ II PK 240/08; zob. uzasadnienie postanowienia SN: z 10.04.2002 r., IV CZ 29/2002, OSP 2003/4, poz. 52; z 3.12.2002 r., I CZ 163/2002, OSP 2004/5, poz. 60.

⁵⁶ Zob. również postanowienie SN z 28.05.2013 r., V CZ 18/13, LEX nr 1360374.

⁵⁷ Zob. J. Szwaja, *Prawa osobiste wynalazców w nowej ustawie – prawo własności przemysłowej*, ZNUJ PWiOWI 2002/80, s. 235–237; A. Kubiak-Cyruł, J. Szwaja [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 14A, *Prawo własności przemysłowej*, red. R. Skubisz, s. 359, 370.

⁵⁸ P. Kostański, G. Jyż [w:] *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, red. J. Sieńczyło-Chlabicz, Warszawa 2020, kom. do art. 8, nb 26.

z art. 23b u.o.p.o.r.⁵⁹) są roszczeniami majątkowymi. Z pewnością ich celem nie jest „satisfakcja moralna uprawnionego”⁶⁰.

Co ważne, zgodnie z najnowszym orzecznictwem za roszczenie majątkowe uznawane jest nawet przewidziane w art. 18 ust. 1 pkt 3 u.z.n.k. (która to ustawa, z uwagi na treść konwencji paryskiej, podobnie jak regulacja wyłącznego prawa hodowcy do odmiany, jest zaliczana do prawa własności przemysłowej) i przepisach ustanawiających wyłączne prawa własności przemysłowej, budzące wcześniej liczne wątpliwości roszczenie o złożenie stosownego oświadczenia⁶¹. W ten sam sposób oceniane jest roszczenie o zaniechanie z art. 18 ust. 1 pkt 1 u.z.n.k.⁶² Istotne, że w uzasadnieniu swojego postanowienia z 8.03.2007 r.⁶³, dotyczącego roszczeń z art. 18 ust. 1 pkt 1 i 3, SN rozciągnął swój pogląd o ich majątkowym charakterze wprost także na roszczenia określone w art. 296 ust. 1 p.w.p.: roszczenie o zaniechanie naruszania prawa ochronnego na znak towarowy oraz roszczenie o ogłoszenie stosownego ogłoszenia, wynikające z art. 287 ust. 2 p.w.p., podnosząc, że odmienne poglądy literatury nie mają uzasadnionych podstaw.

1.10.3. Wartość przedmiotu sporu w przypadku roszczeń niepieniężnych zgłaszanych w sprawach własności intelektualnej

Jak zatem określić wartość przedmiotu sporu w przypadku najpopularniejszych majątkowych roszczeń niepieniężnych, a mianowicie w przypadku roszczenia o zaniechanie i roszczenia publikacyjnego? Niestety, w związku z tym, że ustawodawca nie przewidział żadnych rozwiązań mających na celu ułatwienie tego zadania i nie przewidział reguł dotyczących określania wartości przedmiotu sporu w sprawach o ochronę praw wyłącznych i o zwalczanie nieuczciwej konkurencji, jest to zadanie bardzo trudne. Nie doszło także do wypracowania żadnych zasad w tej materii w judykaturze. Określenie wartości przedmiotu sporu będzie więc miało zawsze charakter wysoce szacunkowy. Powód bowiem powinien oszacować wartość interesu ekonomicznego, jaki posiada

⁵⁹ W odniesieniu do tego roszczenia aktualne są uwagi do uchylonego już art. 23a u.o.p.o.r. poczynione przez K. Jasińską; por. K. Jasińska, *Charakter roszczenia o nakazanie udzielenia informacji z art. 23a ust. 1 u.o.p.o.r. – majątkowy czy niemajątkowy?*, ZNUJ PPWI 2014/2, *passim*.

⁶⁰ Takim sformułowaniem posłużył się SN w postanowieniu z 13.08.2002 r., IV CKN 329/01, LEX nr 57217, charakteryzując roszczenia niemajątkowe.

⁶¹ Tak SN w postanowieniach: z 13.08.2002 r., IV CKN 329/2001; z 8.03.2007 r., III CZ 12/2007, LEX nr 319939. Szerzej na temat poglądów doktryny w przedmiocie charakteru roszczenia o złożenie oświadczenia zob. E. Wojcieszko-Głuszko, *Roszczenie o złożenie oświadczenia w prawie nieuczciwej konkurencji* [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Profesora Janusza Szwejca*, red. E. Nowińska, M. du Vall, ZNUJ PPWI 2004/88, s. 220 i n.; K. Szczepanowska-Kozłowska [w:] E. Nowińska, K. Szczepanowska-Kozłowska, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, Warszawa 2018, kom. do art. 18, nt 9–11; J. Szwejca, K. Jasińska [w:] *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, red. J. Szwejca, Warszawa 2019, kom. do art. 21, nb 3 i 4.

⁶² Tak np. SN w postanowieniu z 8.03.2007 r., III CZ 12/2007.

⁶³ Tak również SN w postanowieniu z 24.11.2009 r., V CSK 71/09, LEX nr 627240.

w zgłoszeniu poszczególnych roszczeń, i na tej podstawie określić wartość przedmiotu sporu⁶⁴. Jak słusznie podnosi się w doktrynie: „Za dopuszczalne uznać należy więc te metody określania wartości przedmiotu sporu, które są *in casu* adekwatne do treści i zakresu zgłoszonych roszczeń oraz oparte na kryteriach obiektywnych”⁶⁵.

W odniesieniu do roszczenia o zaniechanie (zarówno naruszeń praw wyłącznych, jak i czynów nieuczciwej konkurencji) w doktrynie zaproponowano skorzystanie z dorobku niemieckiego⁶⁶. D. Flisak wskazuje kilka czynników, które można brać pod uwagę, szacując wartość przedmiotu sporu w przypadku takich roszczeń. Są to⁶⁷:

- a) wartość przedmiotu ochrony;
- b) czas trwania naruszenia, przy czym „roszczenie o zaniechanie powinno być skierowane ku przyszłości, tkwiący w nim potencjał naruszczeniowski musi zostać przeanalizowany w świetle wydarzeń minionych, skoro ma być on oparty na jakichkolwiek weryfikowalnych kryteriach. Działanie naruszające prawo stanowi często kontinuum czasowe, które zostaje przed złożeniem pozwu. Usunięcie skutków naruszenia sprzed tego momentu wyraża się z reguły w żądaniu wyrównania poniesionej szkody. Analiza zdarzeń przeszłych może być przydatna do oceny dolegliwości naruszeń w przyszłości”. D. Flisak wskazuje, że oceniając „potencjał naruszczeniowski”, powinniśmy brać pod uwagę przedmiot ochrony oraz okoliczności bezprawnego korzystania z niego czy też okoliczności dokonywania czynów nieuczciwej konkurencji. Jako przykład podaje bezprawne korzystanie z kalendarza (jako utworu), wskazując, że wartość roszczenia o zaniechanie naruszeń nie powinna być zbyt duża, co oczywiście wynika z tego, że rynkowa żywotność takiego utworu znajduje bardzo silne ograniczenie w jego funkcji użytkowej. Z drugiej strony w przypadku niedozwolonego naśladownictwa opakowania powszechnie kojarzonego z dobrem o luksusowym charakterze, które to naśladownictwo będzie miało rynkowy sens przez nieograniczony czas, „potencjał naruszczeniowski” jest znacznie większy. Autor ten wskazuje także, że potencjał ten może być istotnie obniżony przez inne okoliczności i jako przykład podaje bezprawne wykorzystanie dóbr niematerialnych związanych z EURO 2012. Przykład ten można uogólnić na wszelkie działania kwalifikowane jako tzw. *ambush marketing*. Mianem *ambush marketing* (marketingu podstępnego, pasożytniczego) określa się strategię marketingową wykorzystującą te same tematy, do których nawiązują oficjalni sponsorzy ważnych wydarzeń, przede wszystkim sportowych

⁶⁴ J. Rasiewicz [w:] *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, red. M. Sieradzka, M. Zdyb, Warszawa 2016, kom. do art. 18, nt 86.

⁶⁵ J. Rasiewicz [w:] *Ustawa...*, red. M. Sieradzka, M. Zdyb, kom. do art. 18, nt 86.

⁶⁶ D. Flisak, *Określanie wartości przedmiotu sporu – uwagi w świetle roszczeń o zaniechanie w sprawach z zakresu własności intelektualnej oraz czynów nieuczciwej konkurencji*, MoP 2010/17, s. 946; O. Szejnert, *Wartość przedmiotu sporu w sprawach o zaniechanie czynów nieuczciwej konkurencji*, MoP 2001/6, s. 348; A. Jakubecki [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 14C, red. R. Skubisz, s. 630–631.

⁶⁷ D. Flisak, *Określanie wartości...*, s. 946–948.

i kulturalnych, w rywalizacji o prymat w mediach⁶⁸; jest on również definiowany jako zaplanowana kampania, mająca na celu niebezpośrednie wywołanie skojarzeń z ważnym wydarzeniem w celu zwiększenia własnej rozpoznawalności oraz uzyskania innych korzyści⁶⁹. Oczywiście jest, że zarówno z punktu widzenia osiągniętych przez nieuprawnionych korzyści, jak i z punktu widzenia naruszenia interesów uprawnionego kluczowy jest w takich przypadkach zwykle krótki okres trwania danej imprezy;

- c) proporcja pomiędzy przewidzianą przepisami prawa długością trwania określonego prawa ochronnego oraz długością zakłócenia możliwości swobodnego korzystania z przedmiotu ochrony (im krócej trwa ochrona, tym naruszenia są dotkliwsze);
- d) „intensywność” naruszenia, czyli „całokształt okoliczności wywierających negatywny wpływ na chronione dobro wskutek podjęcia przez naruszydiciela niedozwolonych działań”. Chodzi tutaj o trwałość i rozległość. D. Flisak wskazuje, że:
 - o intensywności naruszenia będzie pośrednio świadczyć wysokość szkód wyrządzonych bezprawnym działaniem;
 - w zakresie znaków towarowych negatywny wpływ na chronione dobro może przybrać postać np. „rozwodnienia” renomy znaku towarowego;
 - w przypadku praw autorskich znaczenie może mieć pole eksploatacji i moment rozpoczęcia bezprawnej eksploatacji na danym polu;
 - w przypadku naruszeń zasad uczciwej konkurencji istotny wpływ może mieć praktycznie nieograniczony szereg okoliczności, w zależności od okoliczności konkretnej sprawy. Z pewnością bardzo istotne znaczenie ma terytorialny zakres bezprawnych działań, jednoznaczność, dosadność fałszywego przekazu reklamowego i jego oddziaływanie na konsumentów, geograficzna odległość konkurujących ze sobą podmiotów czy też zbieżność profilów ich działalności gospodarczej, a także wynik porównania możliwości prowadzenia przez uprawnionego działalności gospodarczej w warunkach naruszenia zasad uczciwej konkurencji z sytuacją uczciwego konkurowania;
 - ważne dla oznaczenia wartości przedmiotu sporu są ogólne realia panujące na danym rynku, w tym należy brać pod uwagę, czy uprawniony jest monopolistą, czy ma wielu konkurentów;
- e) ocena prawdopodobieństwa dokonania lub też kontynuowania naruszenia (aby jej dokonać, należy wziąć pod uwagę podmiotowe okoliczności towarzyszące naruszeniu: stopień zawnienia naruszydiciela, sposób argumentowania i reakcji po

⁶⁸ J. Welsh, *Ambush Marketing: What it is?; What it isn't?* (2007), <https://jcwelsh.wordpress.com/2010/03/11/ambush-marketing-what-it-is-what-it-isn%E2%80%99t/> (dostęp: 14.12.2020 r.).

⁶⁹ D. Sandler, D. Shani, *Olympic Sponsorship v. „Ambush” Marketing: Who Gets the Gold?*, „Journal of Advertising Research” 1989/29/4, s. 11. Szerzej na temat zjawiska *ambush marketing* por. K. Jasińska, *Ocena przydatności przepisów mających na celu ochronę znaków towarowych w zwalczaniu zjawiska ambush marketingu* [w:] *Księga Jubileuszowa Profesorów Janusza Barty i Ryszarda Markiewicza*, Warszawa 2013, s. 387–398, oraz J. Szwaja, K. Jasińska [w:] *Ustawa o zwalczaniu...*, red. J. Szwaja, kom. do art. 3, nb 168 i n.